

17è Premi de
narrativa curta
per Internet Tinet
(Premis Literaris
Ciutat de Tarragona
2013-2014)

Cosins llunyans i altres contes

P. Berenguer • M. Salinas • J. M. Palau
I. Carbonell • T. Arencón • E. Farran
R. Mollar • X. Serra • A. Guardiola
E. Vidal • D. Recasens • N. Curcoll
M. Guitart • E. Batlle • C. Farnós

COSINS LLUNYANS
i altres contes

Col·lecció Narrativa - 85

COSINS LLUNYANS i altres contes

17è Premi de narrativa curta per Internet Tinet
(Premis Literaris Ciutat de Tarragona 2013-2014)

Cossetània
EDICIONS

Aquest llibre recull el conte premiat en el
17è Premi de narrativa curta per Internet Tinet
(Premis Literaris Ciutat de Tarragona 2013-2014)
i una selecció dels millors relats que s'hi van presentar.

El premi Tinet l'organitzen i el convoquen
l'Ajuntament de Tarragona, Òmnium Cultural del Tarragonès
i el Centre de Normalització Lingüística de Tarragona.

Van integrar el jurat de la dissetena edició:

Noemi Bagés, Josep Ballester, Àngel-Octavi Brunet,
Andreu Carranza, Rosa Pagès i Enric Brull, com a secretari.

Diputació Tarragona

Tinet
www.tinet.cat

Primera edició: setembre del 2014

© dels textos: els autors

© d'aquesta edició:

9 Grup Editorial

Cossetània Edicions

C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls

Tel. 977 60 25 91

Fax 977 61 43 57

cossetania@cossetania.com

www.cossetania.com

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-253-4

DL T 1005-2014

COSINS LLUNYANS

Pau Berenguer Soriano

GUANYADOR DEL 17è PREMI DE NARRATIVA CURTA
PER INTERNET TINET

La comitiva del príncep Von Kraft s'encaminà cap al centre del camp, on els esperava el baró Della Spinola, súbdit de l'emperador austríac Josep II, juntament amb els seus insignes lloctinents. Amb solemnitat, arribaren al trot els nobles prussians, coberts amb tricornis pomposos i calçant botes de muntar enormes. Els botons daurats de les casaques blaves brillaven sota el sol primaveral. El mateix Von Kraft portava una cuirassa lluenta i els seus mostatxos poblats incrementaven encara més el seu gest seriós, a part de la seua impassible expressió marcial.

Una vegada front a front, se saludaren amb molta cortesia descobrint-se el cap des de dalt dels seus corsers, i un i altre presentaren els seus acompanyants, cosa que produí un intercanvi llarg de cognoms i títols ostentosos. Della Spinola fou el primer a encetar la conversa:

—El mateix príncep Von Kraft, mariscal de camp de Sa Majestat Frederic de Prússia! —exclamà amb admiració.

—Correcte —confirmà aquell, una mica sorprès per la sobtada felicitat de l'enemic.

A espalles dels respectius militars, quedaven els quadres d'infanteria i cavalleria, formats amb disciplina exemplar sota l'ombra de les banderes dels diferents regiments i batallons. Oficials a cavall i sergents a peu anaven d'un costat a altre per tal d'acabar de desplegar les unitats al llarg de la formació. Tothom expectava la decisió dels comandants que s'havien reunit amb l'adversari a fi de discutir els detalls de l'enfrontament, com també si era possible evitar tal extrem amb la retirada d'un dels dos amb les garanties degudes.

—Un dia bell per a una batalla —digué l'italià assenyalant el cel blau.

—Perfecte —va convindre Von Kraft, animat davant l'actitud afable del general de les forces austríaques—. Sembla que siga estiu.

Els lloctinents somrigueren cortesament davant el comentari.

—Fins i tot el vent sembla moderat, cosa inusual a les planes de Silèsia.

—Sí, això sembla, baró.

—Si em permet —continuà parlant el general de nom italià—, m'agradaria felicitar-lo per l'elecció del camp de batalla. És un lloc meravellós per a fer la guerra.

—Com diu, baró? Sa senyoria no em donà cap altra opció d'avançar cap al sud.

—Sa Excel·lència ja coneix aquest ofici, sempre forçant la marxa. Per cert, un exèrcit impecable, el seu!

—Sí, i més nombrós que el de vostra mercè, la qual cosa em recorda que he de comminar-lo a retirar les seues forces del camp i permetre'm avançar cap a Viena.

L'italià alçà la vista i confirmà aquesta dada.

—Ja ho veig! I per si fos poc, disposem només d'un exèrcit de lleva, del qual ben poca cosa es pot esperar. Hem comptat més de cinquanta desercions en menys de dos mesos. Ja sap, grangers i camperols...

—Dels llauradors gairebé no es pot esperar res: indolents i dropos! —se solidaritzà l'adust mariscal amb el simpàtic rival.

—Sempre queixant-se de tot!

—És lamentable la seua mancança de comprensió cap als grans assumptes d'Estat. Les nostres corones s'hi juguen molt més que les rutinàries fretures d'aquests grangers.

—No cal que ho diga, mariscal. He de disculpar-me per no haver-me presentat amb una força a la mida de la seua.

—No es desanime, car, si no m'equivoque, hom pot apreciar una potència artillera gens menyspreable. Fins i tot, jo diria més potent que la nostra.

—Ah, *bravo, bravissimo!* —va riure Della Spinola—. Sa Excel·lència té una vista molt acurada!

—Oh, no! Són els anys d'experiència, no la meua vista cansada. En qualsevol cas, la batalla estarà igualada, que és el que importa.

—No hi podria estar més d'acord. És l'única cosa que m'interessa ara. Per cert, Von Kraft, des que m'assabentí que Sa Excel·lència marxava sobre Silèsia, no m'ha deixat de barrinar una pregunta: és sa mare la comtessa de Rheinburg?

—No, és la meua tia, germana de ma mare. Per què? L'italià va rumiar alguna cosa detingudament.

—Perquè ella està casada amb el germà de la meua àvia materna, *il marchese* Francesco de Bassaroda. I en eixe cas, tots dos som familiars.

—Com diu, baró? M'ho podria explicar una altra vegada?

Aleshores, Della Spinola li ho va explicar amb tot detall genealògic fins a confirmar que els dos caps militars eren cosins llunyans. Von Kraft, ara més receptiu que abans, li va fer tot tipus de preguntes sobre familiars comuns que compartien a la Llombardia, content de descobrir un parent de forma tan fortuïta i en circumstàncies tan especials.

—El seu oncle, Francesco de Bassaroda, cosí de mon pare, en posar-se al servei del príncep de Saxònia, deixà Bassaroda al càrrec dels seus fills, que liquidaren el seu patrimoni en pocs anys.

—Calamitós! Alguna cosa ja n'havia sentit jo... No comprenc què li passa, a la joventut. Hui dia són incapaços de conservar res.

A les seues espatles, els respectius lloctinents, impacients, intercanviaven esguards de desconcert. Però per als dos comandants, lluny de fer-se eterns, els preliminars de la batalla resultaven d'allò més interessants. El rostre seriós i aspre del mariscal prussià havia cedit davant la jovialitat italiana del general de les forces austríaques, i havia esdevingut un gest més amistós i obert.

El riure ronc del príncep interrompé la graciosa descripció que el baró feia de Francesco de Bassaroda, oncle de Von Kraft, que els dos recordaven de la infantesa.

—Com és que sa senyoria no participà en la darrera campanya? —canvià de tema, el mariscal prussià—. També aleshores tingué ocasió de trobar-me amb un parent, el meu cunyat, el comte Watwick.

—Watwick? Quin home, quin home tan *formidabile e maestoso*! Està casat amb la meua cosina Leonora, la filla del

meu oncle Rudolf, cosí de ma mare, que és austríaca. Per descomptat, aleshores em trobava en missió diplomàtica a París. Em perdí una bonica campanya a les muntanyes bavareses.

—Un lloc bellíssim —va confirmar Von Kraft—. Per cert, ho oblidava... Em tem que he sigut descortès en no preguntar-li per l'estat de Sa Majestat Imperial. He sentit que no gaudeix de bona salut últimament.

—Això fou a l'hivern, ara ja està recuperat i molt més animat. L'òpera, és un entusiasta de l'òpera. La música el reconforta. I què me'n diu, de Sa Majestat el rei de Prússia?

—Bé, malgrat l'edat avançada... ja no és el soldat d'abans, però aquest hivern tinguí l'oportunitat d'eixir de cacera amb ell i donà mostres d'una salut excel·lent.

—Fa goig d'escoltar que la reialesa gaudeix de bona salut. És el sosteniment de la monarquia, la pau i els bons costums de la nostra civilització.

—Ehem... —tossí un comandant prussià. Von Kraft el reprovà amb una mirada. Però en tornar a dirigir l'atenció cap a l'italià, ambdós canviaren d'expressió per una de més marcial.

—En fi —digué l'alemany de grans mostatxos—, em sembla que és hora d'ocupar-nos del nostre ofici. He de presumir que cap dels dos té la intenció de retirar-se del camp. Nogensmenys, és la meua obligació informar-lo que encara és a temps de...

—És clar —el va interrompre—. Les formes ho són tot en l'ofici de les armes. Per descomptat, romandrem ací per tal de gaudir d'aquest gran esdeveniment —s'adreçà a l'estat major de manera quasi còmica—. Ens hi quedem, veritat? —va riure.

Des de lluny, la primera línia d'infanteria austríaca tractava d'afinar la mirada per descobrir què succeïa allà davant, al bell mig del camp.

—Negocien una retirada? —preguntà un infant.

—Impossible, deuen parlar de les seues coses.

—Quina merda més grossa!

—Silenci! —ordenà un sergent, armat amb una pica amb la qual empentava per tal de mantindre la formació ben recta—. Mantingueu la línia!

I aquesta ordre es va repetir al llarg dels nou quadres que formaven el centre, l'ala esquerra i la dreta de l'exèrcit austríac. La cavalleria, emplaçada als intervals, començava també a inquietar-se. Les muntures ja estaven fartes del pes dels cuirassers i húsars. I una sensació de congoixa recorregué els quadres d'infants uniformats amb polaines negres i casaques blanques de mànegues roges.

—Per favor, insistisc! —demanava Della Spinola al seu rival—. Tinga la bondat d'iniciar les hostilitats. És el mínim que puc fer com a admirador de Sa Excel·lència.

—De cap de les maneres, li cedisc l'honor.

—M'hi negue, ja li ho he dit —replicà amb rotunditat—. La meua superioritat artillera trencaria les seues línies des del començament.

—Cert; en canvi, li recorde que el supere en cavalleria i infanteria.

—Oh, *per amore di Dio!* Em farà quedar malament davant el meu estat major...

—Està bé, està bé... Sa senyoria és molt obstinada. Tindrè l'honor d'iniciar les hostilitats. Després, vostres mercès i que Déu faça vencedor el més meritori.

—*Eccellente!* Per cert, en cas de resultar nosaltres vencedors, ens encantaria que ens honressen amb la seua presència al nostre campament per tal de gaudir d'una àgape, si les circumstàncies ho permeten. He portat una mostra magnífica de vins toscans.

—Baró, sa senyoria és d'una cortesia incomparable. Però tem que el meu rei mai no em perdonaria confraternitzar amb l'enemic després d'una derrota. No obstant això, li ho agraiïsc. I com jo no li puc correspondre de la mateixa manera en cas d'obtindre la victòria, Déu ho vulga, li faré arribar al més prompte possible una còpia del meu últim tractat militar: *Disposicions per a l'artilleria de campanya*.

—Li ho agrairé infinitament!

I per fi, després d'haver departit durant trenta llargs minuts, els respectius comandants regressaren a les formacions, sense deixar de compartir amb els seus lloctinents les excel·lències del seu entrentant.

Repartides les últimes ordres, pujaren dalt d'un promontori des d'on es podia atalaiar el camp de batalla i cadascun dels regiments i batallons que componien els exèrcits. De sobte, una andanada d'artilleria prussiana va ocultar amb un fum espès de pólvora la formació. Tres o quatre segons més tard, els projectils explotaren sobre la primera línia austríaca amb precisió admirable i ocasionaren, com a resultat, més de cent cinquanta baixes, entre morts i ferits, que gemegaven, suplicaven ajuda i s'arrossegaven per terra buscant refugi. Els imperials feren el mateix amb les seues bateries, i uns i altres intercanviaren canonades durant minuts, mentre la pesada boira de fum blanc s'espargia pel camp i ocultava les evolucions de les

diferents ales i batallons. Per sota el soroll de les explosions i andanades de mosqueteria, se sentien les veus febles dels oficials que s'esforçaven a ser escoltats:

—Primer batalló: pas d'atac!

—Bateries dos i tres, blanc a l'esquerra!

—Regiment d'hússars, primer i segon esquadrons, a la càrrega!

LA RESIDÈNCIA

Marta Salinas

Mentre busca els filtres de la cafetera, la Raquel topa amb els diners. Són dins d'un sobre rebregat, més groc que blanc. Abans d'obrir-lo, ja sap què conté. Per l'olor. L'olor dels bitllets és com la de les castanyes. Mira l'Hèctor. Segueix ajagut, amb els ulls clucs i el televisor ben alt.

—De seguida li porto el cafè, Hèctor.

L'obre i els compta. 30.000 euros. Deixa el sobre on l'ha trobat, col·loca el filtre i prem l'interruptor de la Melitta. Comença a regalimar el cafè aigualit.

—Hi poso sucre?

—Millor, un pessic.

Preneu junts el cafè.

—Quan acabi d'esmorzar, el banyaré. Avui li tallaré les ungles, que les té molt llargues.

La Raquel torna a la cuina. Obre l'armari un parell de vegades per comprovar que, efectivament, el sobre existeix. El besa. Li cauen unes llàgrimes. Es moca. El vell continua endormiscat.

—Aixequi's i vagi al lavabo, que ara el banyaré.

D'un rampell, la Raquel col·loca el sobre dins d'una cassola oxidada. Després, el posa a la tetera. Finalment, va a parar a l'interior d'un tàper que amaga al congelador. Amb el trasllat, la Raquel s'embutxaca 500 euros. Sufocada, es dirigeix al lavabo. L'Hèctor tot just arriba. Camina amb bastó, inclinat com un escaire. La Raquel li treu delicadament els pantalons, els mitjons i els calçotets. Aparta el cap en retirar el bolquer.

—No es pot queixar, que de ventre va la mar de bé.

L'home somriu confús. La Raquel l'acaba de despullar, es corda una bata impermeable i obre l'aixeta. Quan l'aigua fumeja, el mulla.

—Ja veurà que relaxat que es quedarà.

Aboca sabó damunt l'esponja i el comença a fregar fent petits cercles: el coll, les espatlles, els braços, les aixelles...

—No té pessigolles, vostè.

Continua el recorregut: els plecs del pit i la panxa, els engonals... La Raquel deixa caure l'esponja, es posa sabó a la mà i li neteja a consciència l'entreuix amb la tranquil·litat que uns genitals de 95 anys no s'alteren ja per a res.

—Li agrada banyar-se, eh, Hèctor? Vostè és molt net. A l'Hèctor li brillen els ulls.

Després de tallar-li les ungles, dedica l'hora que li queda a endreçar el pis, a penes trenta metres quadrats, i a preparar el dinar.

—Als fogons li he deixat un estofat. Vol que li faci alguna altra cosa?

Silenci.

—Sap? De tots els avis que cuido vostè és el meu preferit.

Abans de marxar, l'infla a petons. L'Hèctor li mira les cames quan ella es gira. Duu mitges.

Són les dotze i pocs minuts quan la Raquel tanca la porta. En aquest moment, l'Hèctor canvia de canal i s'adorm.

Quan es desperta, camina fins a la calaixera on guarda les estovalles de fil, que fa segles que no treu. A sota, hi ha una revista. No sap d'on ha sortit, un bon dia va aparèixer allà. Ara és el seu tresor. Torna a la butaca, i es col·loca les ulleres i la dentadura. La revista és molt antiga. Les cobertes s'aguanten amb cinta adhesiva, i algunes pàgines estan soltes de tant grapejar-les. Hi surten dones mig nues. L'Hèctor s'acosta a les pàgines i les passa a poc a poc. En alguna plana, s'atura i mira amb atenció. Quan arriba al final, la dentadura se li ha mogut i d'una comissura dels llavis li raja saliva. Desa les dents sobre la taula i es posa la mà entre les cuixes. S'adona que duu bolquer.

El televisor continua encès; just ara fan notícies. L'apaga. Amb molta dificultat, es desplaça fins a la cuina. Obre la cassola, l'ensuma i la tapa de seguida, amb cara de disgust. Es fa un altre cafè i agafa una pasta resseca d'un dels calaixos.

Obre l'armari de les olles i remena. Les coses li van caient. Quan ha buidat un armari, i el del costat, i el de sota, i pràcticament tots els objectes són fora, està suant i el cos li tremola. Se serveix un got de vi i se'l beu de cop. Li entra pixera. Pocs centímetres abans d'arribar al lavabo, nota com se li escapa.

Assegut al menjador, es deixa acaronar pel sol que es filtra per la finestra, fins que entra un home amb bata d'infermer. És l'Ivan, l'encarregat del centre. Se saluden. L'Ivan li posa la caixa de píndoles damunt de l'hule i li

porta un got d'aigua. L'Hèctor se les pren, set en total. L'encarregat s'asseu amb ell.

—Què, com va?

—Bé.

—Ha vingut la Raquel, avui?

—Sí.

—Està content amb la Raquel, eh?

Un altre cop sol, l'Hèctor estira el braç i agafa la petaca de conyac que guarda sota la butaca. Se'n serveix un parell de dits, col·loca una canya al got i aspira. S'eixuga els llavis amb el puny de la camisa. Uns segons més tard, eructa.

Molt a poc a poc, avança fins a la prestatgeria. Un a un, obre els llibres i aboca tot el que amaguen: un full de calendari de l'any 1963, una postal de color sèpia, una felicitació d'aniversari, la fulla seca d'un eucaliptus, tres-cents euros en bitllets de cinquanta, un paperet amb un número de telèfon i el seu DNI de fa trenta anys. Ho endreça com pot, engega la tele i es delecta contemplant una noia amb una faldilla curta que canta. Es torna a quedar adormit.

A quarts de set, arriba la Raquel. Porta unes sabates de taló alt.

—Li agrada el que m'han fet, Hèctor? Vinc de la perruqueria!

Es gira perquè l'observi millor. L'Hèctor eixampla la boca i deixa entreveure la dentadura. Els ulls se li empetiteixen.

—Et podies haver comprat també un vestit.

—Si amb prou feines puc anar a la perruqueria!

—Si necessites diners, només me n'has demanar.

—El que ha de fer vostè és guardar-los. Si no, se'n quedarà sense.

—Quan se m'acaben, vaig al banc i en compro més.

La Raquel va a la cuina i, desconcertada, observa el rebombori: cassoles, olles, paelles... tot per terra. Ràpidament obre el congelador i respira alleujada en veure els 29.500 euros dins del tàper. Amb les mans tremoloses, agafa el sobre i el guarda discretament a la bossa. Torna al costat del vell.

—Veig que no ha menjat res, que no li agrada el que faig?

—No tinc gana.

—Si vol, podem sopar junts. Avui el meu marit plegarà tard.

L'Hèctor para taula. Posa les estovalles de fil i amaga la revista al calaix de sota. Després, agafa una ampolla de vi, un bordeus que guarda amb molt de zel en un dels armaris, i treu les copes. Davant d'un mirall, es pentina amb colònia, es canvia la camisa i es posa una corbata. La Raquel l'enxampa mentre es vesteix i li acaba de fer el nus.

La Raquel serveix crema de verdura i l'estofat del migdia. L'Hèctor omple les copes. El braç li tremola. Estan asseguts l'un davant de l'altre. La Raquel demana música, però l'Hèctor no té tocadiscos ni res que s'hi assembli.

—Si vols, posem la tele.

Ho deixen estar.

La camisa de l'Hèctor és un poema un quart d'hora després d'haver començat, però a la Raquel, que està molt riallera, no sembla importar-li. De tant en tant, s'apropa fins a ell, li talla un tros de carn o li serveix més menjar.

Quan acaben de sopar, ella es treu el jersei. A sota, porta una samarreta de màniga curta ajustada que deixa entreveure la forma i el color dels sostenidors. L'Hèctor li clava

els ulls damunt del pitram. Ella se n'adona i s'hi acosta. Delicadament, li agafa la mà i la posa damunt d'un pit.

—Toqui, si vol.

L'Hèctor li acarona un pit amb les mans dubtoses i després l'altre. Li demana que es tregui la samarreta i els sostenidors per veure'ls millor. Estan caiguts i una mica arrugats, però són generosos.

—Faci, Hèctor.

L'Hèctor s'entrega a aquells pits.

Després, la Raquel es posa la samarreta i torna al seu lloc.

—Em sembla que avui hem begut massa, vostè i jo.

La Raquel prepara cafè. Per a ell, descafeïnat. Se'l prenen en silenci. Són les deu de la nit. Ella s'afanya a recollir els plats.

—Ara sí que me n'he d'anar.

L'Hèctor treu del moneder un bitllet de 100 euros i estira el braç.

—Té, per al taxi.

Ella l'agafa amb un somriure, li fa un petó al front i desapareix.

Quan es queda sol, se serveix un últim conyac.

L'Hèctor agafa altre cop la revista i se l'enduu al llit. Obre el calaix de la tauleta de nit i allà, al costat dels mocadors, troba el que busca: una petita píndola que l'Ivan li ha dit que fa miracles. Se l'empassa de cop i tanca els ulls. Un parell de minuts més tard, s'estira al llit, s'abaixa els pantalons i el bolquer, i mira la revista. Nota una erecció i se sobresalta. Es toca cada vegada amb més vehemència. Deixa la revista a terra i es concentra en el seu cos. Els

braços i les cames comencen a tremolar. Fa un petit esgarip abans de caure.

A les dotze de la nit, passa l'encarregat per comprovar que tot està en ordre. Encén els llums i troba l'Hèctor a terra, amb els pantalons abaixats i una revista eròtica oberta. A pocs centímetres, un bassal de bava i la dentadura, esclafada per una mosca. L'encarregat copeja l'Hèctor amb el peu, però el vell no reacciona. Li busca el pols, i s'adona que el cor no batega.

L'Ivan se serveix una copa de bordeus i repassa la casa. Amagats dins d'un llibre, troba 300 euros en bitllets de cinquanta i, dins d'un moneder, 1.400 més. Avisa l'ambulància.

L'endemà al matí, el cos de l'Hèctor reposa en una cambra frigorífica.

Dos dies després del funeral, la Raquel es reincorpora a la feina. L'encarregat li ordena dedicació exclusiva a un altre vell, el senyor Gaspar:

—Està carregat de diners i tampoc no té família.

El primer dia que la Raquel va a casa del Gaspar, li deixa, sense que se n'adoni, una revista eròtica a sota les estovalles.

FOC CREUAT

Josep M. Palau i Garrabou

[...]

Inútil desesper del vespre! L'alba
s'acosta ja amb l'espasa,
i l'ardor temerari que m'encén
allunya les estrelles.

BARTOMEU ROSSELLÓ-PÒRCEL

Tot haurà acabat d'aquí a deu minuts, potser menys. La sobtada certesa d'aquest desenllaç immediat t'ha vingut al cap com una fiblada, que s'ha escampat fins als límits del teu cos i s'ha estès per la trinxera com si tot l'escamot fos un únic ésser connectat per una invisible teranyina de por.

És estranya la facilitat amb què t'acostumes a passar gana i fred, a l'avorriments tens de les hores que es fan dies, i als dies grisos que esdevenen nits de guàrdia plenes de malsons. La quotidianitat està feta del so sibilant dels trets i els obusos, de l'esclat proper de les bombes seguit pels crits d'angoixa i els renecs dels ferits. Podrien ser els teus, però són els dels altres. El cor se t'accelera, però després del desori i la cridòria es fa un silenci feixuc i t'adones que segueixes viu. Et mires amb angúnia el pit, les cames

i els braços. El fang i la brutícia habiten entre l'uniforme atrotinat, però no hi ha sang. I reneix en tu una felicitat inconscient i salvatge de seguir viu sobre la terra aspra.

Ara és diferent, però. L'atac és imminent. Abandonaràs la relativa seguretat de la teva posició i avançaràs a camp obert vers l'enemic. Que una bala o una granada es creui en el teu camí és més que probable i aquesta constatació demolidora et paralitza. Penses “moriré” i, de cop, tot és confús i urgent. Ja només tens cinc minuts per endreçar idees i pensaments, per entendre quin sentit ha tingut la vida que has viscut, per comprendre com i per què has arribat aquí i per assumir la negació de totes les coses que la mort representa.

És una tasca immensa i desproporcionada per dur-la a terme en aquest clot entollat, sota aquest sol de primavera que, per a tu, qui sap si mai tornarà a resseguir la volta del cel. Potser era abans que havies d'haver pensat en tot això, però només la urgència del moment ha desencallat aquest mecanisme de resposta intern. Sempre havies pensat que la mort era un lloc fosc i fred. I ara t'envien a primera línia de foc a ple dia, amb la pell vibrant d'una lluminosa calidesa. La contradicció et fa fer una ganyota, un assaig de mig somriure. Les coses mai no passen com les havies imaginat. Però ara no tens temps per a això. L'agulla dels segons d'un rellotge inexistent —fa dies que el vas canviar per unes botes quasi noves— avança inexorable en el teu cap.

Quatre minuts. Mires endavant: la fina línia recta i ocràcia que s'ajeu sota un turó a escassos tres-cents metres davant teu. És la trinxera enemiga. Però l'enemic no existeix perquè la distància i les barricades impedeixen que en

distingeixis cossos i rostres. L'enemic és tan sols un segon horitzó imprecís, definit per aquella ferida rectilínia a la terra erma on potser algun dia tornaran a brotar llavors i esperances. D'alguna manera tu també estàs en aquell altre parapet, sotjant incerteses.

Si fossis allà estaries vigilant amb recança, escrutant cada pam de la terra de ningú que et separa de l'adversari. El sol t'enlluernaria i et dificultaria la tasca. Un calfred et recorreria l'espina perquè no sabries quan ni com l'enemic t'assetjaria. És pitjor aquesta incertesa. Et situa en un estat d'alerta permanent que et fatiga l'ànim i t'exalta els nervis. Voldries fugir però t'has de mantenir en la teva posició. És una ordre. Si la desobeeixes et faran un consell de guerra i t'afusellaran. Et fa gràcia aquesta reflexió: com si aquí on ets no haguessis vingut a morir. Ja has vist caure massa companys per ignorar la presència ubíqua de la mort saltironejant pel camp de batalla, recreant-se en la lenta agonia dels ferits. "Millor mort que malferit", et repeteixes en un xiuxiueig. Tens ganes d'alçar el cap vers el cel i assajar una pregària que et salvi en el darrer moment, però desisteixes en constatar que, tot d'una, desconeixes les paraules precises i adequades per obrar aquest sortilegi.

No et pots concentrar en res. Se suposa que hauries de reflexionar sobre qüestions transcendents però no saps com fixar les idees, com verbalitzar els pensaments que se t'agombolen al cervell com onades en un mar agitat, gellant-se i desfent-se a cada moment. Tres minuts. El món continuarà existint sense tu. La teva família, la teva casa, seran. I tu no seràs. T'adones de com n'arriba a ser d'estúpid utilitzar els pronoms possessius amb els éssers i els objectes. Com si t'arribessin a pertànyer mai de veri-

tat. No són teus i existiran més enllà o, més ben dit, amb independència de tu. És una sensació rara i inèdita que s'instal·la amb vehemència dintre teu i et fa anar a la latrina. Hi ha cua, i acabes orinant en un racó perquè estàs en temps de descompte i no vols distreure l'escàs espai vital que et queda amb necessitats fisiològiques.

Dos minuts. T'acomia després, sense paraules, de tot i tothom, en un inventari caòtic d'imatges fugisseres. Aquell estiu a la costa, fa mil anys, quan tot era possible. La novel·la a mig llegir. Els ulls d'aquella desconeguda a l'estació, no fa ni cinc dies, que per un instant es van creuar amb els teus. El poema que no li escriuràs. La paret esgrogueïda d'aquella habitació on vas fer l'amor per primera vegada. Les albares i els capvespres. El fill que mai no tindràs. Les mans de la teva mare, quan eres petit i el món era un lloc dolç i segur...

Perceps el vertigen en els cossos dels companys que l'atzar ha posat al teu costat. Hi ha un únic batec immens que s'escampa com una marea creixent i inunda la trinxera de neguitosa espera.

Un minut. No pots deixar de pensar que no saps de quin color eren els ulls d'aquella desconeguda. Recordes amb tota nitidesa com es van fixar en els teus per un instant, allí a l'andana, però era massa lluny per distingir-ne els detalls. Ara ja no hi ha temps i has decidit que els seus ulls eren negres, que t'estan observant... i que la vols besar amb els teus llavis d'adolescent abans d'escalar el parapet...

Trenta segons. El sergent és molt a prop teu. Està a punt de donar l'ordre. Transcorre una eternitat en què unes minúscules gotes de suor li resten aturades al front fins que el llavi inferior li tremola... El crit sec retruny al

teu cervell i després ja no sents res més... Tu també voldries cridar, però ni un mot et surt de la boca. Només un esglai somort, una alenada que s'atura en sec en el moment precís que t'enfiles pel terraplè...

MANUSCRIT TROBAT A MONTSEGUR

Ivan Carbonell i Iglesias

*Quel cor ai tan felo
vas leis qu'anc mala fos,
quar per un comte ros
m'a gitat a bando,
bem par que Loba es;*

*quar ab comte s'empres
es part d'emperador,
qui a fag sa lauzor
ger tot lo mon saber:
mas qui men no ditz ver.*

PÈIRE VIDAL

Forest, shady and solemn but not gloomy.
Rocky soil. A clearing in the centre. On the left a path rises to the castle.
The background slopes down in the centre to a deep-set forest lake.

Parsifal, RICHARD WAGNER

Les gestes sobre els vassalls rebels contra el poder reial, que tanta acceptació tingueren, eren ben conegudes pels catalans del segle XII.

Història de la Literatura Catalana I, pàg. 60.

MARTÍ DE RIQUER

La vaig veure per primera vegada vora la cisterna de la torrassa, a tocar del camí cap a les cavalleries. Duia el serrell desfet, les mans de gata, els ulls d'ametlla sobre el blau celest; aquella mescla de mel i de blau a la mirada.

Un rostre desconegut al castell de Montsegur. Vestia d'hostalera, però no feia ferum de lloc reclòs ni d'estable, sinó que me n'arribava una flaire com de nit de setí i no de palla seca; un lleu perfum d'almesc mesclat entre la pell. Em vaig quedar aclaparat sentint l'olor, mirant-la caminar encisadora vora el rostoll, tan jove i elegant, tan bella i amb el pas tan segur, amb un vestit senzill de verd cosit amb dues vetes color matí. Llençava un poal d'aigua bruta a la socada d'algun merlet, mentre entrenàvem els joves.

—Qui eres? —li vaig preguntar encuriós.

—Lleva't l'elm.

No va ser un desig, va ser una ordre. I jo, que he matat més de cent homes, me'l vaig llevar sense voler, obeint la veu d'aquella fada. Ella somrigué, arrufà el nas i desaparegué caminant pel pati d'armes sense cap pressa. I jo, cavaller derrotat, no vaig saber què fer. Un sabor de fulles mortes a la boca.

He pensat moltes nits en ella. Qui era? L'havia vista verament? Per què quan la vaig buscar a les cuines del poble i entre els palafrens de la quadra ningú no la coneixia? Un nom, em deien els servents. "Parlava oc?", em preguntaren al celler. Què podia dir-los quan el rostre és fugisser, quan gairebé no atens a la veu, sinó a la silueta cobejada: com es mou, com llença la brutícia, la cendra amb l'aigua, aquell lleixiu que en ella era perfum. Què es pot dir quan sols has parat esment a com recupera la corda del poal i a com et mira després tan segura, llevant-te l'esma, com contraataca la pregunta amb una ordre... Tant de bo volgueres donar-me'n més, d'ordres, fins que la nit ja no fos nit; seríem dos amants que fan l'assaig i no el superen, que desvestits es busquen deixant que el desig els vença i

desespere... Sense nom i sense identitat, la soledat m'acaça al castell, com al ratolí l'acaça sempre la serp i al camell, la set. Sí, la soledat de la nit al castell pensant en ella és una incògnita fosca que s'amera de lluna perquè jo ja no sàpiga què és dormir, sinó tan sols somiar despert, evocar el seu brocat verd sobre el vestit, preguntar-me si realment algun dia, fada, és ver que t'he vist...

* * *

Els homes parlen d'una bruixa vella i arrugada que viu al bosc, camí ja de les gorges de la Frau. Hi ha ballesters que han baixat alguna nit perquè els llance les cartes i uns daus fets d'ossos, que agita en un gobelet i llança després amb la destresa del tafur. Té una catifa de llunes i de vèrtexs i diuen que endevina planetes i destins, si li ho preguntes. Li paguen amb sous i altres monedes però no es deixa veure el rostre, sempre cobert per un vel de color nit; tan sols li veuen les mans plenes de sècs i de durícies. De dia s'esfuma; no la troben mai al clar del bosc, ni al fons de les coves que poblen Montsegur, com clavegueres de roca i molsa. Si la trobaren, la penjarien recta i, perquè no obrira el ulls després de morta, la cremarien a la muralla més alta... Alguna nit he pensat a descendir al bosc per parlar amb ella. Potser siga la Lloba de qui parla la cançó, aquella bruixa càtara que deien que acompanyava infiltrada els croats. Diuen que tingué fills bessons d'un soldat croat alemany o d'un ric-hom de Torí. Diuen que es quedà sempre al bosc després de la croada i que alguna secreta venjança encara trama. Però ara ja fa una dècada d'això i no queda ja gaire de tot allò: ja no hi ha ballesters catalans, ni mercenaris del nord, ni fàidits heretges per cremar. Tan sols hi ha la

meua host i les pedres d'aquest castell que des de fa poc se m'ha tornat desert. No, no deu ser la Lloba. Per què s'hi hauria d'haver quedat, la Lloba, al bosc? Per tan sols unes monedes de coure alguna nit mentre s'amaga amb l'ai al cor durant el dia? No, no pot ser la Lloba, però tanmateix he estat temptat d'anar a buscar-la, siga qui siga, perquè alguna cosa em diga de la jove del castell que ja no veig. Almenys, si no tinc més sort ni estels sobre el meu signe, que em diga el secret del seu nom, tot i que mai més no la veja. Que si en anar ella em demanara per dues síl·labes un cost de safirs i maragdes, de grat que el pagaria.

* * *

Avui he sentit uns soldats parlar d'ella vora la muralla ensorrada del reducte, on diuen que els perfectes custodiaven un dimoni o un àngel, una escudella de plata, un bací d'or, una safata sagrada de maragda o jo què sé quina paüra. Llegendes de la plebs. Feien guàrdia al davant de la muralla i, en passar pel meu costat per anar fins a la gran porta de l'accés nord, els he sentit.

—Era una donzella amb cara de gata, una meuca.

—T'equivoques de mig a mig; era una noble emmascarada.

—Què dius? No has vist com ens ha fugit, com ens ha esquivat? Maleïda gata maula. Es deu haver criat en clavegueres, de Poitiers a Llemotges!

—T'equivoques del tot, mon germà. Si l'hagueres mirada als ulls com jo, hagueres vist una princesa càtara.

He anat directe cap a un d'ells i l'he agafat de la cuirassa.

—On l'heu vista?

—A qui, senyor?

—La dama!

—A quina dama, senyor?

—La dama sobre la qual raoneu!

—No raonem sobre cap dama, senyor.

Potser estic perdent l'oremus i sent falòrnies que ningú no diu. El soldat em mirava astorat, alçat dos pams sobre el terreny i amb l'arnés que li queia. Llavors l'he vista perdre's per la porta sud en direcció al camí que baixa la muntanya. Anava atrafegada amb unes pells, carregant sàrries i fardes, elegant, amb els cabells daurats foscos, com si descendís galant un camí de pols esdevingut de plata. Una fada, una dama d'aigua, una bruixa sense negre trasmudada... He deixat els soldats i me n'he anat corrents al seu darrere, però, sense que encara ho entenga, cada vegada la tenia més lluny del meu abast. Jo corria i ella caminava, però tot i així es feia més gran la distància i l'he deixada de veure vora l'arbreda. Sense adonar-me'n, ja havia penetrat el bosc i l'espessor. Abans de fer-se fonedissa entre savines i entre pins, arrossegant pells i estalzims, m'ha semblat que es girava. I abans de desaparèixer com si fóra encantada, he cregut veure entre els arbres dos ulls ben grossos, com de llop, que em miraven. I com una punxa que desespera el seny, els ulls es reien agudament de mi.

* * *

Fa un parell de nits no podia dormir i vaig eixir de les estances del fortí per passejar. El cel era una mar rasa, buit de núvols però també orfe d'estels. Un cel estrany. He jugat a imaginar constel·lacions, embolcallat en una pell, mentre sentia rondinar uns soldats de la guàrdia. Qui sap si no

eren els dos soldats d'ahir. Un d'ells assenyalava envers el bosc, per la muralla d'orient.

—Els despenjaren per allí. Els templers els ajudaven, tothom ho sabia.

—Quants n'hi havia?

—Quatre. El més major no feia vuit anys, com sa germana, i els més caganius no devien tenir ni cinc anys. També eren germanet i germaneta, segons es diu.

—I s'escaparen tots?

—Els dos poncells càtars més menuts sí, els templers els empomaren, només tocaren terra i desaparegueren com si foren esperits. Els esperaven sobretot a ells dos, no pas els altres més majors.

—Què se'n féu, dels dos majors?

—El fill del marquès de Corbeil n'enfilà un amb la llança. L'altre s'escapà.

—El fill del marquès feia guàrdia?

—No ho sé, diuen que havia eixit a orinar aquella nit o a fer de ventre. Jo crec que simplement no podia dormir, sovint encara li passa. Per això va ser l'únic que va veure que despenjaven quatre feixos des del castell.

—I llavors dius que travessà un dels jovenets?

—Sí, el va trinxar com un ànec. Però l'altra criatura s'escapà.

—I si no eren els fills del Graal, qui eren?

—No se sap. Hi ha qui diu que eren fills de la Lloba.

—I per això ella encara és al bosc?

—Això diuen, que per allí vetlla la tomba del fill, al fons d'una cova.

He recordat aquella nit del setge, quan vaig eixir a passejar entre la fosca, com aquesta nit sense estels a Montsegur.

Va ser una llança, no pas una fletxa, però ja se sap que el poble exagera les gestes. A més, en vaig encertar una però el ben cert és que en vaig errar una altra. Disparava a les palpentès; no disparava envers l'embalum que feien descendir amb una corda, sinó contra els qui els esperaven a terra. Però no hi havia lluna i era com disparar a cegues. Després han dit que els conjurats eren un grup de templers amics dels càtars, però jo no ho tinc tan clar. Aquella nit sols vaig veure tres figures amb caputxa i robes fosques, armats, esperant que arribaren els embalums. Podria haver estat qualsevol partida de lladres. Sols vaig tenir temps de llançar aquelles dues fletxes abans de donar la veu d'alarma al campament. Els genets de seguida s'esfumaren al trot per entre el bosc. Mon pare em digué després que havia mort un infant càtar i em prohibí que li veiés el rostre. Deien que era molt bell, tot i després de mort, com si fóra un santet i fera olor de flors un cop ben mort. No vaig sentir remordiments ni em dugueren un clergue per fer confessió; eren fugitius. Alguns al campament em miraven amb recel, però després eren els mateixos que, quan un centenar o més d'heretges s'immolà al Camp dels Cremats, agafaren lloc a la primera filera. Hipòcrites. Sí, aquesta nit és com aquella i, si no vaig errat, avui fa deu anys exactes d'aquella altra. Potser cada deu anys les nits siguen idèntiques. No ho sé, llavors tenia quinze anys, sols pensava en gestes i no sabia què era l'amor. Ara que en tinc deu més ja he guanyat manta batalla, però fins fa uns dies continuava ignorant què és l'amor. Ara comence a creure que l'amor és una nit sense estels esperant que aparega algú que no té nom i vulga dir-te'l. Algú que et mena envers un llit de palla

seca i amb tu es lliura a la batalla de la dolça gesta. Que l'amor és l'única guerra en què els ferits no degotegen pena.

* * *

Han passat dos dies i per fi avui l'he tornada a veure al poble, feinejant als cellers del casalot de la murada. L'he agafada de la mà abans que deixara de fer dissabte i poguera fugir de mi amb el somriure sorneguer. D'una bursada l'he obligada a mirar-me, per veure-li els ulls fascinants i aquell somrís felí.

—Qui eres, maleït siga el dimoni?

Ha somrigut amb les dents blanques. Amb un accent del sud que tacava la meua llengua d'oïl, m'ha parlat mirant amb els ulls color de margalides a l'estiu. Tenia una veu preciosa, com si Bafomet li inspirara una veu subtil; una manera de fer entrar el verí no per la sang sinó en allò oït. Els ulls del bosc m'han semblat ara més propers, severs, esguardant a un pam de mi.

—Sóc la fletxa que fallares aquella nit.

L'he deixada anar i ha corregut escales amunt amb una rialla que encara em persegueix. He entès que du un ganivet ocult entre els vestits, entre la pell de gata i els malucs de fada. Sé que em buscarà algun dia que jo baixi al poble o quan alguna nit passege vora el fortí, nocturn, al meu castell. No m'importarà, si vol buscar el cor que li pertany i fer-lo sang. Des de la primera vegada que la vaig veure, el meu cor ja era d'ella i ella ho sap... Plou avui a Montsegur, es fa de nit al Llenguadoc. El rebuig és una llança que trenca la cuirassa. La derrota té un sabor de fulles mortes. La mort és una jove bellíssima.

JOC DE REIS

Toni Arencón i Arias

La vida és una mena de joc d'escacs.

BENJAMIN FRANKLIN

Segurament cap exhibició d'aquesta classe ha despertat mai una atenció tan general com el jugador d'escacs de Maelzel. On sigui que ha estat vist, ha sigut objecte d'una intensa curiositat per totes les persones pensants. Això no obstant, la qüestió del seu *modus operandi* resta encara indeterminada. Res no s'ha escrit sobre aquest tema que pugui considerar-se decisiu i, en conseqüència, trobem a tot arreu homes de geni mecànic, agudesa general i un enteniment discriminadori, que no paren escrúpols a declarar que l'autòmat és una simple màquina, desconnectada de tota acció humana en els seus moviments i, en conseqüència, més enllà de qualsevol comparació, la més sorprenent invenció de la humanitat.

“El jugador d'escacs de Maelzel”

EDGAR ALLAN POE

Diuen els cronistes que, una tarda grisa i melancòlica, el Turc, el més famós autòmat de la història, havia estat portat al Café de la Régence de París, situat a la Place du Palais-Royal i considerat com el principal lloc de reunió

dels millors jugadors d'escacs d'Europa. Allà havien jugat, i jugaven, els grans mestres i les ments més il·lustrades del continent: Voltaire, Jean-Jacques Rousseau, Louis François Armand de Vignerot, Nicolas Chamfort, Jean François Marmontel, Friedrich Melchior Grimm...

L'enginy, magistral invenció de Wolfgang von Kempelen, un noble nat a Bratislava, era capaç de jugar partides amb una extraordinària habilitat. Considerat pràcticament invencible, estava format per una figura de forma humana, que es mostrava al públic guarnida amb exòtiques vestidures otomanes, asseguda, amb les cames creuades i cobrint-se el cap amb un turbant, i per un cofre de cent vint centímetres de llarg, seixanta de profunditat i vuitanta d'alt, on es col·locava el tauler.

Amb el local ple d'espectadors, l'autòmat va jugar una partida magistral contra el polític i científic Benjamin Franklin, al qual derrotà amb claredat i suficiència. Franklin, impressionat i gratant-se la blanca perruca empolsada amb midó d'arròs, va declarar: "Redéu! Aquest enginy és invencible!"

Aquella mateixa tarda, François-André Danican Philidor, el compositor francès al qual hom reconeixia com el millor jugador mundial, sentint aquelles paraules i tocat a l'orgull, també es va decidir a enfrontar-se amb la màquina. Abans, però, al cafè s'havien d'exhibir tres autòmats més construïts pel suís Pierre Jaquet-Droz: el Dibuixant, l'Escriptor i Júlia, la Pianista.

Philidor va esperar, pacient, durant l'actuació del primer, el qual, amb la forma d'un nen assegut en un pupitre, realitzava diferents dibuixos al llapis. I també ho va fer durant l'exhibició del segon, que era capaç d'escriure

poemes d'amor en llengua anglesa i francesa. Frisant de desig per enfrontar-se amb l'autòmat que jugava als escacs, no va esperar a veure activar-se la tercera de les creacions i demanà que comencés d'una vegada per totes, sense més demora, la partida. Així, al mateix temps que Philidor movia la primera peça, a l'altre extrem del local, Júlia, la Pianista, una bellíssima figura amb forma de donzella, que tocava l'orgue prement les tecles amb els dits, respirant, movent els ulls i inclinant i aixecant el cos al ritme de la música, iniciava la interpretació de la *Simfonia número 38 Praga en re major* de Wolfgang Amadeus Mozart.

Aquella tarda, cometent tot un seguit d'errors de principiant maldestre, el Turc va perdre contra Philidor. L'autòmat, reconeixent la derrota, va arronsar les espatlles i saludà esportivament el seu adversari.

Napoléon Bonaparte, aleshores un adolescent de quinze anys que es formava acadèmicament a l'École Royale Militaire de París, encuriós, sorprès i emocionat, es trobava entre el públic, prenent cafè en una tasetta de porcellana. Mai no es va oblidar d'aquell enginy i d'aquella jornada. I, passats els anys, no va dubtar a enfrontar-se amb l'autòmat si tenia aquesta oportunitat.

L'ocasió es va presentar l'any 1809, quan s'allotjava al palau de Schönbrunn, durant la campanya de la batalla de Wagram, i mentre sentia com el foc de l'artilleria de l'exèrcit francès aixafava la resistència austríaca.

Amb la mort de l'inventor, l'autòmat havia passat a ser propietat de Johann Nepomuk Maelzel, mecànic i inventor, que n'havia perfeccionat la maquinària. El mateix Maelzel, abans d'iniciar-se la partida, va obrir les portes del cofre perquè l'emperador pogués comprovar que ningú

no s'amagava a l'interior i per mostrar-li les entranyes del complicat mecanisme. També va alçar les robes de l'autòmat per demostrar que dintre seu no hi havia res —ni ningú— sospitós.

Napoleó, entusiasta dels escacs —“És un joc sense parió, regi i imperial”, havia manifestat diverses vegades—, posseïa un notable sentit de l'estratègia i de la sorpresa, però, malauradament, es deixava portar pel seu temperament enèrgic.

Durant la partida que el va enfrontar amb l'autòmat, l'emperador va iniciar el joc avançant un peó central, la reina i l'alfil-rei, per apuntar el punt feble de la casella f7. Somreïa, seduït per la victòria, assaborint i anticipant el previsible mat del pastor, car restava convençut de la limitació de la capacitat d'anàlisi de la màquina. El Turc, però, va avançar els cavalls, per evitar la mort sobtada. Napoleó, disgustat, va enrocar el rei i es va quedar sorprès en veure com la màquina atacava agressivament la seva dama, li capturava un cavall i feia escac al rei, per tornar a assetjar la reina i el flanc reial. L'emperador, defensant-se sense gaire pena ni glòria, havia començat a suar... A la cara, un color li venia i un altre li marxava. Pressionat pel joc de la màquina, va realitzar un moviment incorrecte; adés a causa dels nervis o, tal vegada, per comprovar el grau de perfecció de l'enteniment de l'autòmat. El Turc va efectuar una reverència, inclinant el cos i el cap, i va retirar la figura de Napoleó a la posició inicial per rectificar-li la jugada il·legal. Els seus ulls de trapella van brillar durant un instant fugaç.

Poc després, el Turc va moure, amb la mà esquerra, el cavall negre a la casella h3, i li féu escac, sense que cap

peça li atorgués protecció i exposant-se a l'abast posterior de les figures de l'emperador, el qual no va poder resistir l'esquer: “Estúpida màquina! —va pensar interiorment—, Quina llàstima! T’havia sobrevalorat!”

No s’imaginava que tot responia a una estratègia planificada. Dotze moviments més tard, l’alfil negre de l’autòmat capturava el cavall rival i, davant de la sorpresa de Napoleó, en la jugada posterior, de l’interior de la màquina sorgia un so metàl·lic, xiuxiuejant, activat per una manxa oculta, que l'emperador va sentir amb claredat, nitidesa i neguit: “Escac i mat.”

Bonaparte, furiós per la derrota, volia destrossar la màquina. Únicament va refrenar la seva ira quan Maelzel se li va apropar i li xiuxiuejà, a cau d’orella, unes paraules que ningú més no va poder sentir. Diuen que era el secret del funcionament de l’enginy.

* * *

Ai! Vet aquí, però, que els temps i les glòries també es capgiren! Els anys havien passat. Vençut i desterrat a l’illa de Santa Elena, a l’Atlàntic sud i a gairebé dos mil quilòmetres de la costa africana més propera, Napoleó continuava jugant als escacs, especialment després de dinar. Allà havia rebut un magnífic joc; amb el tauler, les figures i les caixes tallades en ivori xinès. No era un simple joc d’escacs. Dedins, s’amagava un pla detallat perquè Bonaparte pogués fugir d’aquella illa presó. Malauradament, consumit per una vida excessiva, esgotat i malalt, l'emperador ja no disposava de l’energia necessària per executar l’arriscat pla.

Oblidant-se de l'afer, va col·locar les peces sobre el tauler, repetint de memòria la partida contra el Turc. Feia anys que la repetia. De cop, els seus ulls es van il·luminar: acabava de descobrir el moment exacte en el qual havia atorgat l'avantatge decisiu a la màquina!

“Et tinc! Ara ja sí que et tinc!”, va exclamar en veu alta.

Davant de la mirada intrigada de Louis Joseph Marchand, el seu servent més lleial, el captiu va referir: “Ja ho veus, estimat: la raó es fa adulta i envelleix, però el cor continua sempre essent un infant.”

En morir, l'any 1821, durant l'autòpsia, els metges van dipositar el seu cor a la capseta d'escacs tallada en ivori.

Per la seva part, el Turc va viatjar d'un cap a l'altre d'Europa i dels Estats Units d'Amèrica, on va acabar destruït, amb vuitanta-cinc anys, durant un incendi a la ciutat de Filadèlfia, l'any 1854.

Durant la seva existència havia generat enceses polèmiques, inspirat molts escrits i derrotat il·lustres competidors. Un jove Edgar Allan Poe, després de presenciar una de les magistrals exhibicions, li va dedicar l'assaig “El jugador d'escacs de Maelzel”, en què refutava la naturalesa mecànica de l'enlluernador invent i intentava demostrar que la màquina no actuava per si sola, sinó que estava dirigida per alguna persona que s'aprofitava de la credulitat de la gent.

Igual que Poe, molts homes havien intentat deduir, esbrinar o assabentar-se del secret del funcionament de l'autòmat. Ningú, però, no ho havia pogut verificar amb certesa. Digueren, després, que el Turc era només una farsa, una gran farsa. Que un operador —un nan... o un nen... o un home petit i prim...— s'introduïa dedins del

cofre, estès d'esquena. Que cada peça del tauler contenia un imant i, així, l'home podia conèixer quina era la peça que es desplaçava i el moviment dels contrincants. Que, en realitzar les jugades, des de la part inferior, s'accionava un complex sistema d'engranatges, ressorts, politges i rodes, que executava fidelment el moviment escollit. Que, en passar de mans en mans la màquina, també havien variat els diferents operadors que a l'interior s'ubicaven. Que, en morir l'últim d'ells, va ser abandonat en un racó ombrívol del magatzem del Museu Peale de Filadèlfia. Que quan les flames es van estendre al lloc on restava oblidat, l'autòmat va emetre un so metàl·lic i xiuxiuejant: "Escac i mat."

I que, quan les flames van començar a cremar-li les robes, el cofre, el tauler, les peces i la maquinària interior... i quan la pintura de colors ja es desfeia... el Turc va tornar a emetre un altre sospir... més profund... més definitiu... més humà: Júlia... Júlia... la Pianista.

L'única certesa concreta de l'autòmat, en una vida en què els homes únicament reproduïen —interminablement, inexorablement, inconscientment...— la mateixa partida d'escacs.

Júlia...

Júlia... la meva amada Júlia... la meva petita Júlia...

La resta, i potser també el preludi, és únicament una llegenda.

EL MEU DJIMAS

Ester Farran Nacher

El meu Petit, esquifit i debilitat, em somriu innocent des de fora la rotllana, assegut amb les cames plegades sobre el terra polsós amb els altres nens. Em fa oblidar el dolor de l'home que el xaman ha escollit per a mi en aquesta cerimònia del menjar i es fica dins del meu ventre prenyat. Desitjo que acabi, però amb força, per tal que els déus el sentin cridar i, després de quatre estacions de sol calent, ens proporcionin, per fi, carn humana per enfortir els nostres esperits extenuats.

Alguns homes ja bramen i es desplomen extasiats sobre els pits de les dones entregades. Jo vaig deixar de sentir-me entregada després que la Gran Tempesta, que ens va prendre aquells qui devoràvem del poblat veí, també em va prendre el meu Djimas. Se'l va endur mentre m'esperava al riu, per unir-nos en la nostra pròpia cerimònia secreta com tantes altres vegades. No vaig ser a temps d'ofegar-me amb ell: em trobava al poblat parint el meu Petit. Burun, el va anomenar el xaman, per haver nascut durant la Gran Tempesta. Jo sabia, però, que els déus havien traspasat

l'ànima del meu Djimas, que moria, al meu Petit, que naixia. Petit Djimas, l'anomeno jo, perquè és qui és.

L'home que s'uneix a mi crida i em cau sobre el bony de la panxa. El meu Petit s'aixeca, ve corrents i, d'una empenta, em treu del damunt el mascle, que llisca amb un grunyit i queda estès panxa enlaire sobre la grava.

Em costa bellugar-me amb el ventre voluminos i dolorit, i el Petit Djimas m'ajuda a incorporar-me. Se m'asseu als genolls i em pentina la melena amb els dits. Me'l miro perplexa, per la manera com es manifesta en ell l'ànima del meu Djimas: les mans primes, que m'acaronen amb la mateixa tendresa; la boca carnosa, que em xucla els mugrons amb força idèntica; el remolí enmig del serrell... Li passo la mà pels cabells i em torna a somriure, innocent. El dia que el seu somriure deixi de ser innocent, haurà esdevingut del tot el meu Djimas i podrem tornar a unir-nos en secret al riu. Però com ho aconseguirem sense homes per menjar?

Com si m'hagués llegit els pensaments, deixa de pentinar-me i juguineja distret amb l'urpa d'escorxar humans que porto penjada del coll. No l'ha pogut fer servir mai. L'abraço: faria el que fos per tal que no s'hagués d'alimentar només d'aus sense ànima, perquè pogués créixer amb l'ajuda de les entranyes humanes, que li enfortissin l'esperit; i la carn d'home, que li enfortís el cos.

Un estrèpit provinent del cel atura la cerimònia. Alcem les mans espantats assenyalant un immens ocell de foc que travessa els núvols amb un rugit, desapareix rere els arbres i cau al mar.

El xaman surt de la seva femella i, dempeus, xiscla amb els braços en creu: el senyal dels déus. Ens alcem embogits d'alegria i correm cap al bosc. Jo quedo enrere,

avanço pesada sostenint-me la panxa. Els nens que he parit m'avancen, el Petit Djimas fa per seguir-los, però li agafo la mà i es queda amb mi.

Tots ens aturem rere la filera d'arbres abans no comença la platja. Esguardem en silenci i satisfacció. Peces de l'ocell de foc s'apaguen a l'aigua i homes, dones i nens, amb la pell del color de la sorra i els cabells del color del sol, xipollegen i arriben a la platja a quatre grapes, estosseguen i es desplomen esgotats. Amb el crit del xaman tots els nostres mascles surten a la cacera. Capturen les preses amb facilitat; a poques els queden forces per oposar resistència; les lliguen amb corda de palmera i, carregades a les espatlles, les porten al poblat.

Els homes arrengheren els captius al voltant d'un foc, mentre les dones i els nens criden amb impaciència per tal que el xaman acabi el discurs d'agraïment als déus. Les preses ploren i es retorcen com cucs dins les cordes que els subjecten. El cor em batega amb ànsia i estrenyo la mà del meu Petit, que per fi podré convertir en el meu Djimas.

El xaman pronuncia les últimes paraules i, tots aquells homes formats en l'art d'escorxar, s'agenollen enfront de les preses, es despengen les urpes dels colls i comencen a tallar panxes, amb cura de mantenir l'aliment viu i amb l'ànima durant més temps. Les vísceres sucoses brollen amb suavitat, els plors esdevenen xiscles de paraules desconegudes, i cap de nosaltres pot controlar l'excitació. Sense esperar el permís del xaman, ens abraonem cap als farcells lligats i tremolosos. Les dones ensorren els caps dins dels talls oberts i empassen de pressa el que hi troben abans l'àpat no mori; els nens les imiten i rellepen la sang que els regalima de la boca; els homes mosseguen la carn de cames i peus.

Tot i els dolors del ventre que de tant en tant em ceguen, engrapo una presa pels cabells i l'arrossego amb penes i treballs cap a la porta de la nostra cabana. Amb el meu Petit seiem a banda i banda de l'àpat d'ulls desorbitats. Somric en veure com el Petit Djimas observa encuriosit l'interior de la presa, allarga el dit amb indecisió i en descobreix el tacte suau i calent. Em despenjo l'urpa del coll i li mostro com esquinçar un bocí de fetge; l'hi poso a la boca i el mastega lentament, assaborint-lo, de la mateixa manera delicada que ho feia el meu Djimas. Empassa i riu feliç, amb les dents blanques tacades de vermell. Li torno la rialla i, plegats, ensorrem les mans en l'àpat, ja gairebé quiet: tallem, arranquem, ens taquem els cossos satisfets i mengem, fins que el ventre em fa esclatar de dolor. Inevitablement el baix se m'obre i el bram del fill que em neix es barreja amb els brams lànguids d'algunes preses.

Aprofitant la meva feblesa, unes dones embogides s'emporten la peça encetada que el meu Petit degustava. El nen plora indefens amb els braços estesos vers el cadàver que li prenen. Faig un esforç per acabar d'escopir el nadó i m'abraono, regalimosa, contra les usurpadores. Amb una empenta n'hi ha prou per fer caure el meu cos castigat. M'arrossego fins a la porta de la nostra cabana i miro desesperada el Petit Djimas, plorant.

El nadó xiscla a terra, arrebossat de sang i pols. Ha nascut en el moment en què moria la presa que menjàvem; somric alleugerida fitant les lladres; així que l'ànima d'aquell home segueix sent nostra.

Col·loco el nounat on abans es retorçava la presa, el subjecto i, amb el tallador, li escorxo la diminuta panxa: el bram es torna un ofec. Abans el cos diminut no s'apa-

gui del tot, en tallo un budell i l'ofereixo al Petit Djimas. Em somriu, menys innocent, tal com ho feia abans de la Gran Tempesta.

CONVERSES DE RIAL DE LA COMA D'EN SALA

Rafel Mollar i Gumbau

Any Salvador Espriu
Sinera, febrer del 2013

Estratègicament camuflats, a la gatzoneta, entre canyes, hem sorprès aquesta amigable conversa. Només cal parar l'orella i, si tenim prou traça per destriar la fressa de les fulles que dansen agombolades pel lleuger oratge d'un altre soroll d'origen més pregon que cal anar a cercar en les tènues vibracions, talment com un allunyat bramul, esmorteït i greu, d'éssers animats desproveïts de tota mena d'aparell fònic, entendrem amb nitidesa què s'hi coïa. L'alzina centenària enraona distesament amb l'alloc en flor que, ufanós, es cria als mots del marge aixoplugat per l'ombra imponent de l'arbre i protegit d'aquest sol inclement d'agost. L'alloc li diu:

—Tu rai que portes aquí des de vés a saber. No com ara jo, que sóc de curta volada, passem i ens renovem. Just sabem l'enfilall d'històries que recordem perquè els que ens han precedit els ha vagat de contar-les. Aquestes i la mica que jo pisparé són les que, si no se me'n va abans el sant al cel, explicaré a la meva mainada.

—És clar, la cosa és així —respon, ponderada, l'alzina—. Jo sóc arbre que aquí m'enlairo enterc i tibat, encara abrivat, malgrat que tinc extremitats seques i cicatrius de mal tancar d'un llamp de mala tronada. No pensis que tot jo sóc flors i violes, molta tona de llenya, molta branca i fullaca. Sort que algun brot verd encara ve a acomboiar-me en la meva propecta senectut. Però, anem on anàvem. Te n'explicaré dues, d'històries, una de quan jo era tan tendre que, amb la maneta, un infant m'hauria pogut abastar la tija, i té a veure amb sarraïns i torres de guaita. En l'altra, ja de més granat, quasi es vessa sang aquí mateix al davant d'on som i, de fet, se'n va vessar pel mal fat que va portar el bandoler Plem en baixar la serralada.

A continuació transcrivim el monòleg de l'alzina fins allà on bonament els nostres rudimentaris coneixements en desxifrar aquests tipus de missatges ens ho han permès. Entrebanc afegit és constatar que, si bé la parla evoluciona, aquesta que l'alzina mastega va quedar encallada i perduda en temps remots, quan tenia esma per aprendre. Escoltar-la ara, amb oïdes martellejades per sons moderns, tragina una sensació d'època pretèrita i del tot desfasada. El soliloqui de l'arbrot anava, si fa no fa, així:

Rial mil·lenari, camí de pas. Ja ho va dir en Sagarra en *El poema de Nadal*: camí, quina cosa més curta de dir i quina cosa més llarga de seguir. Rial mil·lenari, quantes veus s'han sentit, quantes empremtes a la sorra han quedat gravades, quantes cançons han vingut a competir amb el refilet del rossinyol. I quan l'aigua rabent se'n senyoreja, val més no dir-li res, que no prenguem mal.

Ara que parlo de rierada, i mira que alguna de ben grossa he hagut de refrenar, un cop i, si la mesura és la vida d'una alzina, d'això no fa pas gaire, va passar un senyor amb pantalons de cama escanyada i americana. De negre elegant i antic, a joc amb ulleres de pasta una mica imponents. Amb sabates enxarolades i lluent que ben cert no fan el millor complement per trespasar en aquests sorrals. Serios, fins i tot a primeries, semblava malcarat, però al front portava escrit que no hi havia ni una engruna de cor ranci a dintre seu. Va aturar-se aquí, sí, aquí mateix!, i va apuntar a la llibreta de butxaca que va treure. Jo no en sé gaire, de lletra, però els anys una mica de discerniment sí que m'han atorgat. Vaig veure escrit *rial* i, vatu!, això va per mi, si no directament, de biaix. Vaig afinar tant com vaig poder tots els fotocaptors i ho vaig gravar a la memòria de fusta ennoblida que servo per a les grans ocasions. Parlava d'aquesta terra, de la desbocada força dels cavalls quan l'aigua de sobte baixa pels rials. Va passar, es va perdre rial avall, caminant lentament amb aplom de mitologia clàssica. No l'he tornat a veure però intueixo que ha deixat fonda petjada.

I abans que aquest senyor distingit de qui t'acabo de parlar, havia passat, no una ni dues sinó moltes vegades, la Trinquis, petitona, bruta i deixada. Les mitges rònegues i esfilagarsades, a mig garró. Aquí, pobrissona, trobava pau i recer. Al poble, la canalla li penjaven befa tant com volien i, fins i tot, algun cop de roc li encertava. Es feia acompanyar per un petaner a qui podies comptar les costelles. Tenia el costum de seure aquí al mot, sobre aquestes arrels endurides que m'han quedat descalçades. En un moment, tot el voltant tufejava. Treia l'ampolla de

vi barat i li arriava bona solsida. De menjar, ni engruna, si de cas algun rosegó de pa dur que estovava amb les genives, perquè, de dents, em penso, anava molt mancada. I encara sort si el ca no aprofitava quan badava per emportar-se-li la teca de la mà. Ella escridassava, deixava anar un parell o tres de renecs però tampoc no feia gaires escarafalls. Si no hi mancava mam, rai, que això sí que li importava. Vaig deixar de veure-la i per sentides he sabut que una nevada —i mira que aquí la neu és escadussera— se l'emportà. Molt em temo que anava passada d'osques amb tanta vinassa i a prop de la via del tren caigué en un clot on va quedar colgada de neu. Va morir congelada però del cert que ni se n'adonà.

Podria, com aquestes, enfilar-ne dotzenes, però deixem-nos de rampoines i anem per la primera.

Ja et dic, jo aleshores era poc més que un garric. Veus estranyes al meu discerniment que s'atansaven de dalt en direcció a mar. Una colla de pell colrada, carregats de fato i mig arrossegant una jove d'ulls negres, agradables faccions, una mica salvatges per al meu gust, i cabellera també negra i esvalotada. Un li venta batzac perquè aviï el pas. El que sembla més manaire li branda la daga.

—No malmatis la mercaderia, tempera els impulsos o tampoc jo no sabré refrenar la mà que enlaira la simitarra.

—Ens fa endarrerir, la bagassa, i si hem tingut sort d'arribar sense ser vistos no forcem mals averanys trigant més del compte a arribar a la platja on espera la barca estibada. Els vilatans s'organitzaran en sometent i en un no res els tindrem a la carcanada.

—Aquesta està destinada a ser mare dels meus fills. Ho he sabut només de veure-li treure el cap pel badall

de la porta quan altres testes rodolaven per haver gosat plantar-nos cara.

Així vaig capir que l'estol de sarraïns que al-Mansur capitanejava havien fet picossada a les masies dels Veïls i dels Vallalta. Havien arreplegat de tot i en farcells ho traginaven cap a la nau, excepte aquella preciosa penyora que moure's per ella sola podia.

Amb el temps la noia va esdevenir princesa Zaraida. Va ser lluny d'aquesta terra, en països a l'altra riba de la mar que aquell dia la va veure salpar. Camins d'escuma trenats sobre onades que mai més no tindrien tornada.

M'ho ha explicat a cau d'orella el suau ventijol de migjorn. M'ha dit que després de tramuntar el pujol on atalaia el cementiri de Sinera, més enllà d'on contemplo serens xiprers arrengrerats a l'ample silenci del meu jardí, més enllà encara de l'atzavara, hi ha una torre. Jo no ho puc veure, aquest puntarró del Maltemps m'ho tapa, però diuen que és la torre que havia d'haver alertat de la presència d'al-Mansur i la seva trepa. Badaren i la moreria va campar a pleret. Per això és torre dels Encantats, no per l'encant del lloc, no per cap encanteri... encantats perquè es van encantar quan d'alertar es tractava.

La noia, què vols que et digui? No va fer mala jugada. Va canviar marit bròfec i estugós per un de jove, aventurer, de braç fibrós i pell d'olivera tendra. Jaç fred i llardós per catifa perfumada. De ben petita les famílies li havien decidit el fat. Un encantat dels de la torre li va forjar un encant de vida, una vida més encantada.

L'alloc no perdia detall, fotosensible de mena tot ell era un tremolí de tan endins com s'havia ficat en la història que el company arbori li xiuxiuejava. L'alzina, en veure'l

tan lliurat, accentuava el posat histriònic i feia alguna breu estosesgada, allà on la retòrica mana, ni més ni menys.

—Anem per l'altra, que me n'havies parlat de dues.

—Sí, sí... aquesta va ser jugada d'atzar d'alta volada. Fixa't que per aquí passa ara un ara un altre i, entremig, molta estona que a tot estirar veus córrer el conill i la guilla que l'empaita. Doncs aquella tarda no dos, sinó tres van anar a raure aquí mateix. I per a més coincidència van anar a trobar-se dos que es tenien molta tírria. El tercer va resultar ser persona indicada en l'eventualitat que la mà del dimoni en aquest indret havia dissenyat.

—Quin goig als meus ulls tindré't al davant quan poc m'ho esperava —va començar per dir en Perot, que era qui regentava la taverna del poble.

—Doncs si em volies trobar no és pas difícil, que poc que m'amago jo —va contestar, gallet com sempre, l'hereu de can Borda.

Les intencions eren tan diàfanes que en un moment van lluir fulles de navalla.

—Mira, Perot, que d'aixa sóc mestre però en navalla també hi tinc la mà trencada. L'últim petricó d'aiguardent o de mata-rates, que no sé què dimonis serveixes a la taverna, ja l'has despatxat al migdia, si no amanseixes les formes, acotes el cap i fas via com si de mi ni rastre haguessis entrellucat.

—Menys xerrameca que en un tres i no res t'enllestiré cap al sot i després, si fas via al cel, que molt m'estranyaria, o cap a l'infern, és problema teu. Jo hauré fet el fet de despatxar-te, pocs et planyeran i més d'un em raspallará l'esquena.

—Paraules gruixudes les que he sentit —aquí entra Salom, el tercer en discòrdia, a cavall d'un rosí. Un bon home que, de fet, és Home de Bo o de Pau, com us plagui, de Sant Martí a Santa Maria—. Sort que la providència m'ha portat en aquest indret just en aquesta hora. Malament enllestiria la meva feina si no us exigís, ara mateix, que replegueu aquestes fulles esmolades i tanqueu la llengua, que la teniu molt més afilada. Si no ho feu, un perdrà la vida però l'altre perdrà més encara, la resta de la seva arrossegada existència a petar-la en una masmorra plena d'humitats que se li instal·laran a l'ossada. Feu-me cas, que no hi ha res que enraonant no es pugui adobar.

—És aquest, que em toca allò que no sona. En la mala hora vaig traspasar el llindar de ca seva a escurar la gola amb un glop de vi i pessigar quatre olives trencades.

—El que vas pessigar són les anques de la parenta i això no entra en la consumició. Tal fet no em mena a conferències sinó a empreses més expeditives.

—Que potser ja t'has preguntat si van anar els dits a la carn turgent que sota el teixit s'insinuava o la cosa va discórrer a l'inrevés?

—Ara et pelaré a tu i més tard posaré ordre a casa.

—He dit que prou. Res d'això no fareu! Tu, mestre, desfila cap a sota la vela, que hi tens escampades gúbies, aixes i escalopes, a més de taulons enganxosos de vesc. Allà és el teu lloc, a la mestrança, on t'espera el quillat estès a la platja. I tu, Perot, torna a servir taules i bescanvia feines amb la dona. Posa-la a recer rere el taulell i vés a fer tu el borinot de taula en taula. Segur que ningú no et pessigarà el calçot —el vell Salom aquí no va poder reprimir un espinguet sota el nas de maliciosa rialla.

—En van fer cas, alzina, o estaven massa encegats per veure-hi més enllà dels nassos? —va atrevir-se a explicitar l'alloc amb impulsos entretallats per l'emoció continguda i per una punta de prudència de no remoure més llenya de la necessària.

—Sí, sí, en van fer cas, quin un, el vell Salom, quan treia pit i, malgrat els anys, no havia perdut ni gota de coerció. Però, guaita!, que la cosa no ha acabat aquí. Els contendents un per cada banda van desfilar, mormolaven i remugaven però vés a saber si en el fons pel seu magí no despuntava que havien fet fortuna perquè en l'empresa en què s'havien emparat la victòria hauria estat pírrica, hi havia poc a guanyar i a risc de perdre-ho tot. Els bergants van xuclar tota la sort i res no en va quedar per al bon Home de Bo, que, cofoi per la feina esmerçada, va cavalcar la muntura. L'animaló amb pas desmenjat i sense haver fet més que un bram en tota la disputa va prosseguir rial amunt que ja fosquejava. Al segon revolt van topar de cara amb dos que anaven amb cavalls i un altre amb somera. La mala ganya que gastaven al vell Salom li féu mala espina-da. El van envoltar i el més baladrer es va presentar amb riure sorneguer i deixant veure dents esgrogueïdes i geniva fumada. Era el Plem, mala pell que pel Vallès campava. Li van estirar la bossa i van quedar ben despagats de trobar-hi només andròmines i xavalla.

—Teniu posat distingit i gasteu armilla i sabata. No em fareu creure que això del cabàs és tot el que bescanviareu amb mi per tenir salconduit fins a casa. On amagueu les unces? Digueu-ho prest i no m'acabeu del tot la paciència.

—Sóc Home de Bo i la meva dignitat em priva de rebaixar-me on la teva gosadia em voldria.

Poc avesats, els del pillatge, a arguments raonats i, encara menys, que ningú els plantés cara, li van fotre mal tanto.

—Anem, tornem a la serra. Repleguem-nos terra endins que bé que ens vam beure l'enteniment en prendre la decisió de baixar del Montnegre cap a aquesta banda. Tornem allà, que a les masies compten quirats i no com aquí, que fan tuf de sardina.

El rial va baixar en degotall de sang que de mica en mica de la testa oberta del vell regalimava. Si se li hagués salvat la vida o mai no se sabrà, ningú no passà a socórrer-lo, fins a l'endemà, que el van trobar com un pollet. L'ase, caparrut com solen ser aquestes bèsties, va passar la nit al seu costat i l'udol llunyà del llop i el vol arran del mussol només van aconseguir enxirinar-li les orelles i encara prou.

Per sentides ulteriors et faré avinent que el Plem va beure oli quan es va encaterinar d'una noia, la Maria del Roser. La jove, d'amagatotis dins la negra nit, va esmunyir-se de casa per anar a trobar-lo. Era sacrifici obligat, si volia estalviar mals majors a la hisenda familiar. El Plem, ja revingut en anys, va folgar i va fruir de carn batejada fins a defallir en la seva decadent lascívia. Després, amb el bergant ben adormit i exhaust, ella, destal en mà, li va capolar el coll i, com heroïna, va tornar a casa, això sí, amb la penyora de la llavor instal·lada a la panxa.

No gaire més lluit li pintà el destí a l'hereu de can Borda. Per tractes de faldilles amb Tonieta la Melera el va passar a navalla l'embriac Saragossa i després el va estimbar. Això sí, no hi van mancar cèntims per dir algunes misses per a la seva ànima, que en qüestió d'eternitat no és cosa d'estalviar.

Del taverner, què vols que et digui? En el pecat pagava la penitència. La tavernera l'amanyagava mentre amb

altres lliurava ròssecs de conferències. Ell mig ho sabia o potser ho sabia del tot, però n'havia après i no era cosa de despatxar clientela cap al cementiri, més encara a risc de la pròpia integritat. El vessant enutjós, doncs... que cada cop li anava més difícil això de tragar entre taules sense topar.

La tarda era tranquil·la, el falcó s'enduia la claror per ponent, el suau oreig contribuïa a portar una mica de frescor al ramat d'aquell dia de xafogor inclement. L'olivera de fulla platejada, que, sense dir ni ase ni bèstia, no havia perdut pistonada, va fer un discret badall. No ens ha d'estranyar, doncs, que el tendre aloc, amanyagat per la suau i embolcalladora narració de l'alzina, hagués sucumbit a aquella passió de son que de mica en mica l'envaí.

Nosaltres, fet el safareig, també ens en vam anar amb discreció, sense enrenou, deixant al darrere el rial desert i els seus veritables pobladors. L'ample silenci que estenen els grills senyorejà l'ambient i només es veié parcialment violentat per la cridòria de pardals, mallerengues i la tórtora despistada que acudien al dens brancatge a preparar la joca per fer-hi nit.

En mancar-hi lluna, la volta negra del cel queda tota pigallada de fanalets pusil·lànimes de remots estels. Al cap d'un no-res, tot queda amansit. Demà serà un altre dia.

LA BUTACA

Xavier Serra Guasch

La Paquita s'arrepapa a la seva butaca, al costat de la finestra, a través de la qual el sol d'horabaixa envaeix la saleta. Uns geranis que reclamen aigua i una mica de poda s'arregleren a la barana, en testos mig esberlats i suports de ferro rovellat. Ella ara no té forces per aixecar-se i regar-los. La seva osteoporosi, la seva artritis, la pròtesi de maluc i mitja dotzena més d'*osis*, *itis* i *àlgies* acumulades en els darrers anys la tenen pràcticament prostrada. Però com diu ella mateixa, el mal que l'ha rematada és la falta del seu marit. I aquest, ni es cura, ni s'atenua amb cap medicament.

Pocs mesos després de la seva mort, la butaca de vímet s'ha convertit en el centre del seu univers i els geranis, que a poc a poc es marceixen, en el mirall del seu interior. Una tele perennement encesa exerceix de fil musical dels seus dies. De ben poc serveix que la Yurani, una viva i xerraire equatoriana, li intenti animar les tardes amb les seves històries i, en algun moment de desesperació, li arribi a dir “pero señora Paquita, usted no tiene que llorar

por ningún hombre, no plori més que se me secará”, i la Paquita, que li contesta que ella no plora pas per un home, sinó que plora pel seu i que potser ella, que n’ha tingut tants, no ho pot entendre, i es fa l’ofesa i hi ha una estona de silenci, i encara té la sensació que en Damià apareixerà al llindar, amb la seva corbata de nus impecable i l’armilla de punt, amb *La Vanguardia* sota el braç, i que potser li dirà que avui ha guanyat al dòmino i li explicarà que en una partida ell tenia quatre *pitos* i en Floren els altres tres, i que que bé que s’hi juga, amb en Floren, que ens entenem amb la mirada, i que no et moguis, cuidat el maluc que ja faig jo la truiteta. Com si ell no s’hagués de cuidar el genoll malmès, i ell, que deia, “potser hauríem de dir a la noia que ajuda la veïna que vingui unes quantes hores, ja m’estaré d’algun «carajillo» i del diari”.

I la noia que abans ajudava la veïna, pobra, que intenta ara amb tota la seva verbositat transatlàntica animar la Paquita, que es va consumint com una espelma. Perquè no hi ha més cera que la que crema i ella confessa que si “deunostrussenyor” l’havia de dur al costat d’en Damià es llençaria avui mateix per aquesta finestra i “perdona que te lo diga así”, i “¡ay!, señora, no me diga eso nomás, que uno no es dueño de su propia vida, venga, mujer, vamos a regar estos geranis”. Però no l’hi diu amb retret de la blasfèmia pecaminosa, sinó que s’acosta a la butaca per darrere i li acarona la galta arrugada, regada amb una nova llàgrima.

Sopen precisament truita amb una mena de pa de blat de moro que es veu que fa l’actual xicot de la Yurani. Primer fa morros perquè a ella, el pa, li agrada el d’aquí, i a tot estirar el de sègol. Però, en tastar-lo, mormola que, per a un dia, no està pas tan malament. Escolta per enèsima vegada

els drames familiars de la seva cuidadora. Necessita cada cèntim que guanya per poder-lo enviar a la seva família a Guayaquil. Per un moment la Paquita pensa que, si ella també faltés, la Yurani no tindria feina, i la cosa està molt fotuda per trobar-ne una altra. És aquest el primer vestigi de desig de viure que experimenta des que en Damià va morir. És una càrrega per a tothom: per als fills, per als veïns i per a moltes altres consciències, però d'una manera indirecta la seva supervivència millora la vida d'una família sencera, encara que sigui a l'altra punta del món.

A part d'aquest sentiment d'utilitat, una de les coses que més la reconforta de la companyia de la Yurani és que no la compadeix. Tothom li diu que en Damià se n'ha anat, o que falta, o que no hi és: eufemismes que volen atenuar la feixuga càrrega que comporta el pes de la paraula *mort* i la seva absoluta immobilitat. Després hi ha els qui li recomanen que miri endavant, com si això fos una manera intel·ligent de sobreviure. Si mira endavant només veurà la seva pròpia mort, una cerimònia quasi calcada a la d'en Damià, encara que, de ben segur, amb força menys gent. I és que ell era molt popular al Casinet i molt apreciat ja des de l'època en què jugava a les caramboles, que va haver de substituir pel dòmino després de l'operació de genoll.

En Floren s'havia acostat compungit a la sala de vetlla, visiblement afectat per la pèrdua. Duïa una petita capsa que la Paquita va reconèixer de seguida com la del joc de dòmino amb peces d'ivori que van comprar en un basar de Marràqueix, en un dels pocs viatges que van fer. Recordava quan, acabats de casar, es jugaven al dòmino qui fregava els plats i com acabaven l'un al costat de l'altre, jo ensabono i tu esbandeixes, i com li agradava veure el seu

home amb el davantal i la camisa arremangada, i com se'n sentia d'orgullosa que fos tan modern i servicial.

—En representació dels companys, Paquita, et volem fer entrega d'aquest joc de peces d'ivori, que en Damià reservava per als campionats. Solia dir que li donava sort pensar que li havies regalat tu —i es fonen en una abraçada les dues persones que probablement sentiran un enyor més profund i punyent. Entre els seus braços flota la pèrdua d'aquella càlida veu de baríton.

Així doncs, de la butaca estant, renuncia a les passejades que la Yurani li proposa i perd la mirada a través dels geranis. A vegades se centra en el brogit del barri, ara que just al costat han remodelat l'antic mercat i l'activitat al carrer s'ha revifat. Però prefereix mirar enrere, rebobinar els seus records i fer balanç dels temps passats. La vida fins ara l'havia respectada complint les seves lleis, que estableixen que hem de sobreviure els nostres progenitors i finir abans que els nostres descendents. Però, pel que fa al cònjuge, no hi juguen aquestes lleis de la vida, sinó que intervenen les de l'atzar i l'estadística, més capcioses i imprevisibles. Així, la vida li ha ofert un home que l'ha estimada sense condicions durant més de cinquanta anys i que li ha donat quatre fills que la sobreviuran i li seguiran donant néts i besnèts, que potser serà a temps de conèixer. Ara aquests fets de l'atzar li han arrabassat en Damià.

I així passa les hores a la butaca, rebent alguna trucada culpable de tant en tant i la visita esporàdica del fill petit i del nét gran, que tracten amb suficiència burgesa la Yurani, si hi coincideixen, i se'ls posen els ulls guexos de mirar-li l'escot.

A les tardes, després d'un te amb herbes, sol fer una becaina a la butaca. Cada cop que s'adorm, mirant sense gaire interès la telesèrie de sobretaula, pensa que potser ja no es tornarà a despertar i això, lluny d'anguniejar-la, fa que s'adormi com un angelet, sota l'atenta mirada de la Yurani, a qui li agrada molt veure com l'octogenària té un rictus relaxat i quasi feliç quan fa la migdiada.

MAGMA

Assum Guardiola i Pujol

Quan vaig saber que la teva mare havia mort, em sap greu, Mar, però l'última cosa que se'm va acudir va ser que quin greu, que ho devies passar malament. Quan el missatger em va tornar el puf i em va comentar que li havies dit que tornés un altre dia, que se t'havia mort la mare, vaig pensar: una excusa perfecta per tornar-la a veure.

Mar. No em puc desprendre de la teva imatge asseguda al puf vermell. Reposes els braços a cada costat i obres les cames. Recolzes el clatell cap enrere. I em mires. Dius, és aquest!

I després et van venir a buscar. Aquella noia dels ulls negres, baixeta i robusta. I jo no la vaig quasi ni mirar, Mar. Jo només veia el solc que el teu cos havia deixat al puf.

Em fa passar, li faig dos petons i li dono el condol. S'escampa els cabells amb els dits. Haig d'abaixar la mirada. Els seus ulls són dues gotes de mel.

El passadís és llarg, com d'hospital. Flairo olor de pàtxuli. És difícil saber què cal dir. Un gat de llana grisa, molt gros, se'm refrega per les cames i m'ensuma.

—Es diu Llum —l’engrapa per entre la panxa i les potes del darrere—. Llum! Aquesta és la Roser.

L’amanyago. Quan passo pel rebedor, em fixo en un pòster penjat en un clau tort. Representa una família alternativa: una mona i un gos que són parella asseguts en un sofà.

—És de Berlín. Hi vam anar amb la Lali abans que la mare es posés malalta.

Lali. La seva xicota es diu Lali. M’assenyala un punt, buit, en un racó, entre la tele i el sofà.

—El racó del puf!

M’agafa de bracet, vol preparar-me un te amb pastes que “deus estar cansada”, em diu. Des de la finestra de la cuina, de marc de fusta mig podrit i repintat unes quantes vegades, segur, ara de color blau, trec el cap i miro el riu. Quina fortor de peix. Gairebé al mateix temps diem que demà plourà. Em tira les estovalles i em diu “apa!, fuig i para taula, que aquí no hi cabem totes dues”. Passo els dits per les fulles d’un potos gegant penjat a la cantonada del menjador amb la cuina. “Me’l va regalar la mare”, em diu.

Exposa una safata farcida de *croissants* minúsculs. Pel finestral del menjador veig com el sol es va tornant vermell. Cel rogent, o pluja o vent. Mossego un dels *croissants*, el de xocolata.

—Mar, em tens aquí per al que calgui.

—Roser, no feia falta que vinguessis.

Doncs sí que feia falta que vingúés, Mar, sí. Perquè aquell dia que et vas presentar a la botiga i et vaig veure després de tants anys no vaig poder tornar a casa, saps? Vaig haver de dir a en Jaume i les nenes que una amiga

estava fatal i que me n'havia anat a passar la nit amb ella. I saps què em vaig regalar? El que feia anys que desitjava però no sabia ni com plantejar-ho. I, al final, mira, una mentida i llestos. Si tornava a casa, en Jaume em veuria l'ànima. Vaig anar a dormir en una habitació d'hotel. I no un hotel qualsevol. Un dels millors de la ciutat, en una habitació amb un llit ample com un sofà de deu places.

A casa sempre dormo amb camisa de dormir. Dins aquell llit em vaig embolcallar, nua, amb els llençols de xocolata. Ostres, Mar, tu saps el que em va costar sepultar tots aquells records? I véns un dia a la botiga, així, per casualitat, em mires i el meu cos petri s'esmicola com si fos de sorra. I allà, a l'hotel, la llum de la lluna, que s'escolava per la finestra, projectava ombres al sostre i jo els donava la teva forma i la meva. Tu i jo en un llit de molles estret. Olor de mar. Ets la meva gateta pigallada, em dius. M'enfones els mugrons i amb els llavis me'ls succiones perquè tornin a sortir. La gateta ets tu, que tens una llengua que rasca, et dic. Tu i jo arrebossant-nos a la platja. Ulls de mel calenta. Et beso les parpelles. Vindràs a viure amb mi quan tornem? I, d'en Jaume, què en faig? Em bufes el serrell. Com si així esfumessis en Jaume de la meva memòria. I em fregues l'interior de les cuixes amb la punta dels dits. I no saps que en Jaume no sap tocar-me. I no saps que els dits d'en Jaume no em fan fondre com cera l'entreuix. Però no t'ho puc dir. Perquè la de Lanzarote no sóc jo. Sóc un somni de sal, de mar i de magma taronja i groc.

I allà, a l'habitació de l'hotel, Mar, els teus dits, que eren els meus dits, em van fer sentir un plaer antic, que em retornava quinze anys després.

—Només és una hora de tren. No és pas tant. —Què li haig de contestar? Que me n'hauria polit quatre, d'hores de tren?

La Llum puja a la taula d'un bot, em clava els ulls verds, m'ensenya el cul i frega el cap contra el mentó de la Mar.

—De seguida que pugui us vindré a buscar el puf.

—No he pas vingut perquè vinguessis a buscar el puf. Tenim espai de sobra. Quan vulguis, te'l portem. No hi ha pressa.

Em veu com un puf. Per a ella ara jo sóc la que ven pufs i sofàs. Sóc la Roser, dona d'en Jaume, mare de dues nenes, que aixeca cada dia la persiana a les nou en punt del matí. La Roser que ha acumulat greix a la panxa i a les anques. Que de tant en tant es fa la permanent i que demana el tallat molt curt de cafè. La Roser que va a buscar les seves filles al col·le i tragina les seves motxilles florejadades. Que cada any contrau més el nas quan somriu.

—Com et va amb en Jaume?

La pregunta. Què pensa quan m'ho pregunta?

—Anem fent. —Vol una altra resposta? No ho crec.

Agafó un altre *croissant*. Són boníssims. La Mar embeulleix tot el que passa per les seves mans. El te se'm refreda. El cel ara és un foc ardent. Si em faig senyora de les preguntes, serà ella qui haurà de respondre.

—I així, dissenyes cobertes de llibres? Està molt bé, no?

Ho he vist. He vist que ha sotjat el rellotge que penja damunt del meu cap, a la paret ocre del meu darrere. S'esborrifa els cabells i mira al buit. Com si jo no hi fos.

—Bé, sí... Entre altres coses. Però com que la Lali és lectora d'una editorial, em fa d'enllaç... Els va agradar un

proposta per a un llibre en concret. No hi ha res com tenir un contacte, és clar.

I riu. Estira els ulls i se li enfonsen els clotets i se li veuen les dents. Tens les dents petites com puntetes de petxina. I tu la pell pigallada com la Pippi Langstrump. Petó salat. Mossega un *croissant* i se li enganxa xocolata a les commissures dels llavis. Ara ric jo. Trec la punta de la llengua i li assenyalo els punts on la xocolata se li arrapa.

I riem totes dues.

Em vaig despertar amb les dues mans entre les cuixes i el llit de xocolata desfet. I hi vaig tornar, Mar, vaig tornar a tocar-me com si els meus dits fossin els teus dits. Però és que no havia de fer res. Només recordar. Ho entens? Em sentia com si el meu cos estigués fet de membranes. Una sobre de l'altra. I jo havia furgat fins a tocar-me la de més endins. Saps, Mar? Si t'hi obstines, pots aconseguir fer desaparèixer el cos. Jo ja no me'n recordava, del meu. Fins que vas obrir la porta de la botiga, va sonar el timbre i et vaig veure entrar, un punt de color en una fotografia en blanc i negre.

Vaig baixar a esmorzar. L'àvia de cabells de seda i d'ulls transparents agafava la tassetta i em contemplava per damunt de les ulleres de muntura daurada. L'avi de l'americana de quadres es llepava la punta dels dits per fer passar les pàgines del diari. Dos homes amb les vores dels pantalons ben planxades repassaven uns papers i només bevien cafè. I, Mar, dues noies, una amb els cabells rapats de color gris, cara angulosa i ulls verds, i l'altra amb unes ulleres de pasta de color vermell, es miraven i somreien. Només es miraven i somreien. Jo vaig sentir una punxada

sota el melic tan forta que m'hi vaig haver de posar totes dues mans. No vaig tastar res. Vaig deixar les claus a la recepció i vaig fugir com una lladre.

Voldria creure que amb aquest riure simultani hem engolit quinze anys de paraules no dites. Sento que jo sóc aquesta. La Roser asseguda en un cadira de fusta envernissada, assaborint miniatures de *croissants* i contemplant els llavis amb xocolata presa de la Mar. El sol es pon i va tenyint l'escena de vermell.

—Què penses?

Torna a fitar el rellotge de sobre el meu cap. Però no cal que contesti res perquè, com en les pel·lícules, la salva el soroll d'una clau que giravolta al pany. Jo ja no hi sóc: la Mar no em mira. Ella i la Llum s'aixequen d'un bot i corren cap a la porta. La Lali entra acompanyada de l'olor del capvespre. Uns braços l'enllacen. Uns llavis la besen. I una gata de llana li acaricia les cames. Però ella em veu. I recorda.

—Hola! Ah! Ets la dels sofàs, oi?

La Mar s'afanya.

—Sí. És la Roser.

La Lali se m'acosta i m'estampa dos petons.

—Et quedes a sopar?

La que ven sofàs s'ajup i acaricia la gata. I agafa l'abric i recull la bossa.

—No... Gràcies! Jo, de fet, ja me n'anava. Tinc dues nenes petites i...

—Oh! Sí! La Mar em va dir que ets mare de dues nenes!

La que ven sofàs i mare de dues nenes somriu amb la boca però no pas amb els ulls. I es pregunta què més li ha explicat la Mar.

—Ens podríem veure més sovint! —la Mar em posa una mà al damunt de l'espatlla—. Ara... Em sento una mica perduda... Tot això de la mare... Però... Bé... Hauràs de tornar a venir a portar-me el puf, no? Ah! És clar! Vindrà aquell home que em va trucar, no?

En tota l'estona que hem estat soles no ha parlat tant.

—Vindré jo.

L'abraço. Tanco els ulls i la retinc una estona. Sorra blanca, sal, lava negra i magma taronja. I d'en Jaume, què en faràs? L'hi diràs quan tornem, oi? Carreteres com artèries i tu i jo dins el panda de color blau. Olor de mar, pell torrada. Sóc una dona que abraça una dona mentre una altra dona ens mira.

Vaig marxar de casa teva com aquell matí de l'hotel: com si em perseguís la policia. Vaig arribar amb més de mitja hora d'antelació a l'estació. Asseguda en un banc de ferro de l'andana, contemplava passar els trens, un rere l'altre. Primer sentia el tremolor de la via. I després, l'aire que m'esvalotava els cabells. Quan va arribar el que jo esperava, em vaig agafar fort a la barana freda i brillant i vaig pujar.

I com el dia de l'hotel, arribaria a casa i faria un petó cansat a en Jaume. Ell obriria la nevera i m'explicaria la jornada mentre picaria unes olives directament de la llauna. Jo obriria una bossa de patates. I apareixerien la Júlia i la Maria. “Mama, mama! Saps què!? Hem bufat globus i hem decorat l'entrada del col·le!” Se m'arraparien totes dues a

les anques. En Jaume n'agafaria una per sota les aixelles i la faria giravoltar. "Papa, papa! Jo també!" I prepararia el sopar mentre veuria amagar-se el sol a través de la finestra de la cuina. En Jaume pararia la taula i les nenes el voldrien ajudar. I jo esperaria, pacient, que el dia s'acabés. Apagaria el llum de la tauleta del meu costat, tancaria molt fort els ulls i em giraria cap a la paret. I em despertaria molt aviat. I assaboriria el te mentre el dia s'aixecaria. Sola.

Faria cercles amb el dit al capdamunt de la tassa.

PORPRA

Eduard Vidal

Primer va ser la paraula, no sé si exactament el que aquesta vol dir, el que significa; és difícil de saber, quan es tracta de símbols... Després, un temps després (i aquí, parlar de *temps* se'm fa... deshonest, si més no), el sentit, una definició aproximada, que no és a cap diccionari.

He parlat de temps, tímidament, he fet servir aquesta paraula, potser sense saber tampoc què vol dir. Em passa sovint, aquesta sensació que no sé el que dic, o millor, el que *volia dir*, encara que en tingui presents els mots, allò que aquests apunten amb el seu significat. Però bé havia d'anomenar aquesta impressió com d'un lapse, d'un transcurs... I això és el que potser em capfica més. Perquè sé que, entre una cosa i l'altra —primer, abans; segon, després—, rau la qüestió en què habita aquesta nostàlgia meua per no poder dir el que de debò *ha passat*...

Però, anem a pams (per dir realment alguna cosa, es veu que has de renunciar manifestament a fer-ho, i en aquest cas, *anar a pams* sembla que vol dir això). *Porpra*, aquesta va ser la paraula. I immediatament, el seu sentit.

Ara bé, i mentrestant, què? Mentre jo m'estava allà astorat, commocionat, què? Què passa mentre fem temps, *mentre dura* el relat del que s'ha esdevingut? Passa el que és ara, el present. Però el present és inenarrable. El present, aquest temps en què s'esdevenen pròpiament els fets, és incomunicable perquè és inaferrable. Així doncs, en contra del que pot semblar, cal temps per entendre el present, cal que el temps passi. Vet-ho aquí.

Ens havíem llevat un mica endormiscats. Tot i que eren ja les nou tocadés, la llum, en obrir les persianes, semblava com si no volgués entrar, com si renunciés a manifestar-se. Aquesta va ser la meua impressió, era així. Però, novament, el temps, el lapse que s'allargassa... Tan endormiscats estàvem, que vam jugar encara una estona entre els llençols —la mandra, l'escalforeta, la son—, fins que ens vam llevar, finalment. L'absència de llum a les finestres semblava que ens convidés a restar al llit. Prou que sabíem que fèiem tard, però és que ens agradava tant demorar-nos en les coses...

Ara em ve present una noia, una nena, que vam veure passant per Montbrió... No, va ser just abans de passar-hi: seia culivada a la vora de la carretera. Duia un xandall vermell amb franges blanques... Deia que em *venia present*, però és obvi que no entenc tampoc el sentit d'aquestes paraules, per més conscient que sigui del seu significat usual, de manual o de diccionari. És ara que hi penso, naturalment, si bé és ara també que sé que, d'això, en fa ja uns quants dies... La vam passar ràpid, la noia, la nena. No teníem previst parar a Montbrió, perquè dúiem pa de sobres... Recordo (perquè es tracta de *fer temps*, això de recordar —no sé mentre fem què, mentre faig què, Déu

meu, alguna cosa que voldria oblidar, sempre és així, potser el fet d'haver de viure—) que, només de veure-la fugaçment —el cotxe passà rabent—, vaig pensar (suposo que en puc dir així, que *no vull dir* simplement que manejava paraules) que aquella nena, la seva petita cua negra fuetjada pel vent, els colzes clavats als genolls, que aguantaven el cap cot, vaig pensar que això sol, el sol fet que fos allí culivada, esperant vestida amb un xandall, podia ser una bona història, el motiu per tornar a escriure, per què no, després de tant de temps viscut com un sol jorn infernal, la impossibilitat, la impotència, les ganes de dir alguna cosa per fi, Marta, si no, hauré de marxar, anar-me'n ben lluny, no hi faig res aquí, potser em fa falta saber de què sóc capaç, si passo gana, si abandono les comoditats i me'n vaig a viure a un altre lloc, a l'estranger, no sé, començar de nou i de zero, crear a partir del no-res necessari perquè tot s'esdevingui...

“D'acord, ho decidirem al mas aquest cap de setmana, et sembla bé?”, em va dir. I això no sé pas si ho recordo, me n'han fet parlar ja abans, no sé qui. Em sembla que els ho he dit, tot i que a vegades em costa saber-ho del cert, perquè he oblidat el que significa. Però crec, sovint he de creure que he dit efectivament el que sabia. Ella es llevava sempre primer, els seus peus nus fent xip-xap sobre el terra fred. Ara també va anar així, em ve present, per més que sàpiga que d'això en fa dies, però és aquesta la paraula, *present*, perquè sempre és primer la paraula, abans que el sentit, el significat i la manca d'honestedat amb què diem les coses. S'estava hores al bany, mentre jo m'aixecava, endormiscat, i apujava les persianes, incrèdul, pensant *És fosc*, era fosc, recordo, i deia *Quin temps que fa*, com si

no l'estigués veient aleshores, sinó ara. Dubtava si dir-li res, no creia que fos el moment, pensava deixar-la, però no m'havia decidit encara.

Ara m'adono que potser ella n'estava més convençuda que no pas jo. No volia ser un entrebanc. "Si necessites canviar d'aires per escriure, aleshores, fes-ho, vés-te'n; però si creus que allò que t'impedeix fer-ho sóc jo, digue-m'ho, si us plau, ho podré entendre, me'n faré càrrec." Però no eres tu. Com se t'acudí pensar-ho, dir-ho? Era jo. Sóc jo. És el meu cap. No trobo la forma, potser allò que visc i de què vull parlar no es pot anomenar, passar-ho a símbols o a paraules, sinó més aviat presentar-ho tot contant, mirant de fregar amb els mots les consciències mentre llegeixen, perquè se n'enduguin no ja una imatge, sinó la sensació *d'allò que s'esdevé* en ells ara, durant la lectura.

Tot això no ha calgut dir-ho a ningú, no era necessari. Però sí que va ser suficient perquè, finalment, a quarts d'onze, sortíssim amb el cotxe, l'equipatge d'hivern carregat al maleter, els queviures indispensables per passar dos dies a la muntanya, el pa del dia anterior al cistell, així no caldrà que ens aturem a comprar-ne... Ara sé que és mentre espero que entri algú aquí que em conto això. M'ho conto a mi mateix per enèsima vegada, però és que estic segur que no ho he dit tot encara, que, d'alguna manera, *no ha passat*...

De la noia, de la nena, he dit (i això, més que poca memòria, vol dir poca imaginació) que seia a la vora de la carretera, sobre la bossa d'esport. Potser he dit alguna cosa de la seva cua. Li ho vaig comentar, li ho estava comentant, de fet, a la Marta, mentrestant: "He vist un esdeveniment que podria inspirar un conte (i potser no va ser *aleshores*, sinó que és ara que ho veig així), un conte

que fins i tot podria justificar una vida malbaratada com la meva, un conte que escriuré aquest cap de setmana al mas, i pel qual ja no caldrà que me'n vagi enlloc a buscar nous motius, perquè em salvarà de la ruïna espiritual...”, li deia, enjogassat, un cop passada la noia, la nena, present aleshores, si bé només en les paraules, no pas en la memòria, encara.

Potser és ara pròpiament que *puc dir* que es troba en el meu record. Novament el lapse, el temps durant el qual s'esdevé el relat; tota obra literària no tracta sinó d'allò que ens passa mentre la llegim, del joc dels significats. Però jo no en tinc, de nom, per a allò que es demora tot passant, no n'hi ha, em sembla. I si és ara que em ve present el dolç, sorneguer somriure de la Marta —“Vols dir, artista? Has trobat la inspiració en una nena? I jo què, que no t'he inspirat res, jo, en quatre anys?”—, els seus ulls —“Vine aquí. Besa'm, ruc, i digue'm de què es tracta”—, si és ara, doncs així ho he d'explicar, talment com va ser, o millor, tal com és-ara-encara-present en mi.

—No siguis boja, dona. T'estimo, sé que ho saps, t'ho he dit mil cops. Però aquella nena m'ha fet pensar, vols creure que he tingut una revelació? No em cal res per escriure, per tornar a escriure. No és necessari que me'n vagi. Sé que hi estàs disposada, que em deixaries anar, però no és això, no es tracta d'això. Tu no hi tens res a veure, ningú no hi té res a veure, sinó jo. I jo no puc fugir enlloc on no m'hi trobi.

—Aleshores, aquesta escapada al mas serà inútil.

—No pas si ha servit per a això.

—Sí, però, m'estimes més ara?

—T'estimo millor, perquè m'estimo més bé a mi.

I la Marta riu, riu i em torna a mirar, els seus ulls, vine aquí, ruc, t'estimo, vés amb compte, passarem el cap de setmana més inútil de la nostra vida, per a no res, com a no res necessari perquè tot s'esdevingui de nou, perquè ens estimem, la carretera, i això vol dir que tindrem tot el temps del món per inventar el temps junts, no has vist el camió, no redueixes mentre, durant el petó, som bojos, si ens veiessin, tota la vida recordaré aquella nena, el xandall roig, la cua negra com la teva, petita Marta, vull dir que la teva brusa s'ha tornat tota vermella, amor, què et passa, digues alguna cosa, i és ara, primer, la paraula: porpra.

Prosaic és allò que pren sentit en el relat, és a dir, allò que només *el temps* revela. No sé si als diccionaris hi consta, això. Fa molt que no els consulto. Encara no ha vingut ningú aquí, l'interrogatori no ha començat. Sé que ara sóc a comissaria, que estic sol. Recordo novament el que s'ha esdevingut, i crec que per fi puc dir què ha passat... Porpra és el color de la mort. Aquest és, ara ho veig, *el sentit*. Però abans havia estat la paraula, el xoc del dolor. Primer de tot. Copsar-ne el significat, adonar-se del pas del temps: tot això ha vingut després. Ha estat veient la sang de la Marta quan he copsat el vertader sentit de la vida, que ens empeny sempre vers la mort. Sé —puc pensar i mentir-me— que hi degué haver un abans i un després, però ara tot se m'ajunta —la nena, el petó, la sang— en aquest sol mot.

LLACUNA

Daniel Recasens Salvador

Fa massa estona que camines i la maleïda estació de metro continua sense aparèixer. La tempesta del segle ha triat per presentar-se justament avui i, de rebot, un vent cruel converteix el teu paraigua en un objecte del tot inútil. La ciutat és un bassal sense baranes i no trobes enlloc el cartell vermell que et salvaria. No et veus amb cor d'aturar un vianant a l'atzar, importunar-li la pressa demanant per "llacuna" precisament el dia que —miris on miris— no hi pot haver més aigua. Ha de ser aquí, tombant el cantó a tot estirar. D'altra banda, si no t'espaviles, el tren se n'anirà sense tu i aleshores sí que plourà sobre mullat. Hauries d'haver agafat un taxi, com fa tothom. Al capdavall, que no paga la universitat? Però no, t'havia de sortir la vena lògica i racional, la mateixa vena absurda que aquest matí t'ha fet triar aquestes sabates i no unes altres.

Perquè t'estàs congelant, és evident. Els teus peus no estan fets per suportar un fred com aquest. Ara mateix hauries de ser a casa, reposant davant d'una pel·lícula fastigosament dolça. Les mans que tu saps amanyagant-te

els talons, el tou dels dits, fent girar els turmells ara cap a un costat, ara cap a l'altre. La nena banyada i dormint. La taula parada amb la truita de patata i el vi a la temperatura justa. Qui sap si abans de sopar, una cosa podria dur-ne una altra. Deixa-ho córrer, la torre Agbar et recorda que pot ser molt cruel confondre els desitjos amb la realitat i, tens raó, aquest sorollet empipadorament insistent és el teu mòbil. Fa estona que sona, però vés a saber on para, a hores d'ara. Prou feina tens a protegir el teu paraigua del diluvi. Si el semàfor es posa verd, ho trobaràs de seguida, et dius.

Però continua tan vermell que li treus la llengua, t'hi gires d'esquena i decideixes seguir per Pujades. Darrere el quiosc. Premi. Quatre milions d'escales després, la pantalla t'avisa que valdrà més que seguis a esperar que arribi el comboi, i et distreus amb els regalims que juguen a empaïtar-se fins que cauen a les vies. L'andana és plena, però tampoc no tant. Se sent un acordió que ve de l'est i la música impertinent que surt de les orelles de qui s'espera assegut al teu costat. Així es quedi sord. De tota aquesta gent, algú podria haver nascut el mateix dia que tu. Quants deuen parlar la teva mateixa llengua? Qui els deu esperar a casa? Hauran de sortir a treure a passejar un gos trapella? Amb qui es deuen anar a trobar? De tota aquesta gent, algú podria morir el mateix dia que tu. Busques el telèfon. Missatges per contestar. Potser després.

És tardíssim, no arribaràs a temps a Gràcia. El mocador negre t'ofega el coll. La bossa et fa nosa. Saps que, si et treus la jaqueta, serà el moment exacte que el metro escollirà per arribar. Si no ho fas, ja no sabràs si vas xopa de suor o de la pluja. L'enrenou s'apropa i el personal es mobilitza. Obren les portes. Va ple, però no en surt ningú. Quina

angúnia. Com és que sempre tries les pitjors hores? Claves els peus a terra, t'agafes a la barra amb totes dues mans i, per un moment —res prou llarg—, t'imagines enfilada, fent un d'aquells espectacles picants amb el conjunt negre que no has estrenat. Quina cara faria, ell? Ets àgil, sempre ho has estat. I flexible. Se t'escapa un somriure. Et prendran per boja. Just quan tanquen les portes veus una noia que venia a corre-cuita empenyent un cotxet. Massa tard. La coneixes. L'havies coneguda, vaja.

Compartíeu pis a Badal. Perquè quan estudiaves la carrera, deu fer una eternitat o dues, havies viscut en aquesta ciutat. Et creies tan gran, tan adulta, tota una dona. I ara mires enrere i costa de comptar els dies que han passat, els estranys giravolts que ha dibuixat la teva vida des d'aleshores. Que potser te'n queda, encara, d'aquella innocència? Ben mirat, ets conscient que hi ha desitjos que són exactament al mateix lloc on eren, però, de tota manera, decideixes que és millor no estirar aquest fil i, a canvi, permetes que uns quants records se t'escolin per la memòria: els veïns pesats, aquell sopar d'abril, el brou congelat, les tandes per a les dutxes, converses de pijama. Urquinaona. Potser encara hi seràs a temps. Et promets que la trucaràs i parlareu de les vostres filles. Era una nena o bé era un nen? Com es deia aquell xicot que tenia? Per fi, Gràcia.

No estàs feta per córrer. Segur que tens una caputxeta a les galtes. Sents que anuncien el tren i ja comences a esverar-te. És normal no trobar mai el bitllet si el guardes sempre exactament al mateix lloc? Baixes les escales tan ràpid com pots. El genoll no va tornar a ser el mateix. Què tenies, tretze anys? I tanmateix arribes just a temps per

enfilat-te la primera i se t'escapa un mig somriure satisfet. Trobes lloc de seguida al costat de la finestra i en el sentit de la marxa. El vagó va prou buit per l'hora que és. Al final resultarà que no es pot jutjar un dia fins que està a punt d'expirar, i encara. Et desfàs del que et feia nosa i et permet un respir. No descartes que hagi tancat els ulls i tot. Treus l'ampolleta d'aigua i frueixes d'un darrer glop. Amb l'excusa de mirar l'hora, treus el mòbil i ressegueixes els missatges que fa estona que et demanen a crits.

Poca bateria, no gaire cobertura i unes quantes paraules que són només teves, només per a tu. Quan sortiu dels túnels és tan fosc que el vidre et parla cara a cara. Et recordaves diferent, però, en realitat, et sabies de memòria. Encara plou. La setmana passada li vau treure els bolquers. Si haguessis après a conduir, ara ja series a casa, et retreus. Buscant aparcament, et repliques. Tothom diu que és igual que el seu pare, i tu no expliques a ningú que també has trobat les teves traces en els seus trets, perquè, de fet, no cal que se t'assemblí. En tens prou de veure com corre cap a tu, se t'enfila al coll i reposa el seu cap a la teva espatlla. Encaixos. Ets conscient que arribarà el moment que no t'hauran de pertànyer els seus somriures, però ara seu a la teva vora i, quan els seus dits cerquen els teus, saps que les vostres pells són dues peces de la mateixa tela.

Sovint els seus missatges et fan pensar en ella, en tu mateixa quan eres petita. D'una manera estranya, les seves frases s'acaben convertint en cadenes de pensament inversemblants que se t'escapen i que no gosaries explicar. Et poses les ulleres —ulleres, sí, passa res?— i tecleges mitja ratlla, potser menys. Te la mires com si ja no hi fos i l'envies esperant la torna. Fa estona que esteu aturats

a la mateixa estació. Les portes són obertes i fora és tan fosc que podríeu ser a qualsevol lloc. El vent i l'aigua es barallen per entretenir l'espera, però una remor de queixa continguda comença a esbravar-se entre els viatgers. Si te n'haguessis recordat, ara podries aïllar-te en la música en comptes d'amagar-te en aquest dossier avorrit que hauries d'haver llegit fa un segle. La cara del revisor no presagia bones notícies.

Entre crits i renecs us han fet baixar a l'andana d'aquesta ciutat invisible i el rafal no és prou generós per aixoplugar tothom. Tremoles. Enviat. El focus de la màquina mostra impúdicament la blanesa d'un cos que ha esquitxat les vies. Al teu voltant, s'ha congriat un plor com una revolta que no vols compartir sinó amb les tecles del teu mòbil. El cafè va deixar un rodal sobre la tauleta del menjador que ja no se'n vol anar. Arriba un altre ferrocarril que s'atura al costat del vostre. Potser festegen. Enviat. Han disposat una plataforma rudimentària que comunica tots dos trens i us fan passar a tots, a poc a poc, de l'un a l'altre embolicats de presses i empentes. Quan et toca a tu, tens temps de veure l'horror esbocinat i, més que anguniejar-te, t'omple d'una pena estèril que no vols analitzar. Costa que la gent s'assegui. Fan fotos i fumen abocats a les finestres.

Encara us han tingut aturats molta estona abans de reprendre la marxa en la direcció oposada. Les informacions contradictòries que van i vénen impossibiliten altra certesa que el fet que fa tres quarts que hauríeu de ser a lloc. Has avisat a casa i cerques la rutina prenent altra volta aquell dossier tebi. Les converses han tornat a lloc. Una senyora gran amanyaga el vailet que se li ha adormit als braços. La música dels mòbils compartida per força. La parella de

sempre es menja a petons. Et sorprèn observant-los. Una dona l'espera cada dia, puntual. Es besen i ell li passa el braç per l'espatlla mentre l'altra somriu animadament. Ella, en canvi, baixa dues parades abans i no se'n va fins que el tren no arrenca i ell li fa adéu amb la mà. Temps afegit que la tempesta els ha regalat, et dius. Prens el telèfon i escrius alguna cosa que no envies. Ja no plou.

No estàs acostumada a mesurar les paraules però t'hi veus abocada. Potser el sentit del que vols dir es perd al mateix lloc que tots els accents que no escrius. De vegades t'amagues rere una emoticona, mentre d'altres ho fas en el soroll d'una frase feta o potser un clixé —d'aquells que tant odies en els altres. Al capdavall, et dius, les paraules són molt menys útils del que semblen. Bé que us enteneu tu i la petita, i ella tot just ha après a fer anar uns quants mots senzills. No has estat mai una experta en les mirades i els silencis. O potser sí. Quants cops de tecla caldrien per dir allò que voldries? No gaires, de fet. T'agradava pintar, però vas deixar que els olis es fessin malbé, secs a la seva capsa. Eres massa jove i no tenies res per explicar. Ha de ser això. Et vols convèncer que ara sabries trobar els colors escaients. Uns mitjons liles. Un jersei fosc.

Repasses la conversa sense saber del cert què busques. Fas anar el dit amunt i avall de la pantalla fins que la bateria es fon definitivament. Aleshores una buidor se t'arrapa a la boca de l'estómac i et sents tan sola que mires al voltant com si el sol gest demanés auxili per a tu. És només un instant. La meitat d'un instant. Acarones encara l'aparell un moment més, i el deses. No pots ser tu, aquesta. Recordes l'últim cop que vas plorar. Abans, hi va haver un temps que el teu plor fou de domini públic i et van

omplir de planys, compliments i discursos que odiaves. Odiaves fins i tot la companyia i, tanmateix, no podies deixar de plorar. Després, les hores i els dies es van anar compassant, és clar. Ara no et fa res plorar per qualsevol cosa. Ahir mateix, veient una pel·lícula. La gran lleugeresa de la ficció. Ja no la trobaràs desperta, avui.

Per fi un paisatge conegut. Potser sí que aquest viatge tindrà un final. Les platges desertes, a la nit. La festa de llums de la zona industrial. La darrera pàgina d'aquest dossier i les pedres mil·lenàries en repòs. El tren s'atura. S'acomiaden els amants. Ella espera a baix el gest de la seva mà. I altra volta el sotragueig i la fosca. Per què has pensat que el cos de la via era el d'una suïcida? No has llegit mai *Anna Karènina*. Podria ser la sang de qualsevol. D'un home. Potser un accident. No ploris, no podia ser el cos d'una criatura. No l'era. Ho veus? Això mateix, somriu. Aquestes cases no t'enganyen, ja ets a la teva ciutat. Desa els papers i les ulleres. Posat el mocador, cordat l'abric. Gairebé ets a casa, sents el vent? La dona l'espera, es besen, li passa el braç per l'espatlla. I tu? Tu coneixes aquest cotxe. Ell ha vingut. És aquí. Ara. A l'altra banda de la llacuna.

LA SÚPLICA

Núria Curcoll Vallès

Aquell setembre, mentre el sol s'allunyava cada dia una mica més i als vespres la gelor premia contra els vidres de les finestres, jo vaig anar oblidant, de mica en mica. Una vida anterior s'anava desfent al meu darrere, i només em quedava de mi, com per encantament, el que realment m'importava, allò que estava escrit, el que era real, vertader, tot allò que només se sosté per l'arrel ficada al cor.

A la tarda, quan fosquejava tenyint-ho tot del blau homogeni que fa difícil distingir les coses, la Cloe encenia la làmpada de l'escriptori antic del menjador i tot passava a ser de color taronja. Amb sort, hi havia alguna xocolatina a la capsa metàl·lica per acompanyar el te i mentre jo oblidava, la sucava i veia com es fonia, me la posava a la boca i l'amargor em venia sota les orelles.

Aquest hivern ha estat un dels més freds, però ara ja és gairebé estiu i la Cloe va amb samarreta de tirants per casa i canta animadament alguna cançó. Surto a passejar cada dia, ben bé una hora. I penso, penso molt, reflexiono sobre el que ha quedat a la memòria, allò tan essencial: la

bogeria que vaig fer, el viatge que vaig emprendre, l'adulteri que vaig cometre amb tant plaer a qui era la meua dona i als que van ser els meus principis. Reviso cada un dels passatges que he viscut, i que t'he fet viure: el que està escrit ho conec de memòria. Cada coma al seu lloc, cada respiració quan toca, i els diàlegs puc recitar-los com un bon actor recitaria una peça de teatre. Conec de cor tot el que s'enllaça en aquesta història meua, cada element que forma aquest teixit miraculós que l'autor va escriure. Sé cada capítol de què va, i entenc qualsevol possible interpretació de tot això, tantes com n'hi hagi. Em conec millor que el meu autor, fins i tot, perquè em veig amb els ulls de tots els qui, com tu, m'han acompanyat en el viatge.

I, no obstant això, arribats a aquest punt, no sé mai per on tirar. Intento evitar l'inevitable de totes les maneres possibles, i cada una fracassa darrere l'altra. Voldria que almenys tu guardessis allò que jo oblidó, el que no està escrit i que tu has llegit entre línies durant vint-i-tres capítols ben calculats i estructurats, que el meu escriptor ha dissenyat com el millor dels arquitectes i construït com el millor artista que ha sabut ser.

Ell va crear. Però va cometre un error, no va poder ser perfecte com pretenia. Quan arriba aquest moment sempre es repeteix l'error i ressona el seu eco entre les pàgines del llibre, i jo t'intento convèncer, però tu no fas mai el que et demano. Sé que aquesta vegada serà igual, però no puc deixar-ho d'intentar. Per què?

Perquè pots ser m'equivoco. La Cloe va dir-me, a la pàgina sis-centes tretze (ho recordes perfectament), que sovint el que volem arriba quan no ens ho esperem. Doncs

ara tornaré a provar-ho, no fos cas que aquest cop sí que tingués èxit:

Tornaré a demanar-te —de genolls, ja em veus— que no acabis de llegir.

Per favor, lector, no aturis els ulls. Jo, per la meva banda, et juro que busco què més puc explicar-te perquè això et resulti entretingut: saps que l'últim que voldria és fer-me pesat. Però ja no se m'acut res, i el creador m'ha deixat sol en el moment més inoportú. La Cloe va per casa amb samarreta de tirants i jo surto cada dia una hora a passejar, per pensar què més, què més puc fer, què podria oferir-te perquè et quedessis llegint aquí on ets, i no cometessis, tu com tots, la crueltat de tancar el llibre i sospirar, dedicar-hi un segon de pausa per valorar si t'ha fet el pes o si bé t'ha decebut i, després, sense miraments, deixar-lo altre cop a la prestatgeria, o tornar-lo a l'amic que te l'havia recomanat (amb més o menys fortuna), o potser tornar-lo a la biblioteca, no fos cas que se t'acabés el termini de préstec.

Per una vegada a la vida podries pensar una mica més en mi. Jo he estat aquí, pàgina rere pàgina, per tu. Acceptant cada pausa de lectura, entomant cada batzegada dins la teva bossa de mà o la teva motxilla, i aguantant, durant les llargues estones que no t'ha vingut de gust llegir, la capa de pols que m'ha cobert sobre la tauleta de nit. Saps molt bé que sóc al·lèrgic als àcars. Tant t'és que jo, o la Cloe, o qualsevol dels altres personatges patim. T'ha sigut igual deixar-nos penjats en els moments difícils perquè havies d'anar al lavabo, o perquè algú et trucava, o perquè tenies son, o perquè ja havies arribat a l'estació de metro de casa teva, o perquè havies quedat per sopar i havies de començar a arreglar-te. Et sembla altruïsta per part teva?

Espera, espera! D'acord, ho sé!... m'he passat. No tanquis el llibre. Em sap greu, si us plau, llegeix-me; no tanquis encara, deixa'm, ni que sigui un moment per disculpar-me. Tampoc no es tracta d'acabar malament, no? Després de confiar-te tot el que t'he confiat, em sabria greu quedar-me amb mal gust de boca. Perdonà'm. La ràbia se m'ha endut, he dit coses que no penso. Sol passar. Entén-me: quan tu tanquis el llibre jo quedaré atrapat. Les pàgines s'aixafaran les unes contra les altres, i em quedaré immòbil, passejant i pensant en aquests camins, i la Cloe tornarà a cristal·litzar-se amb la samarreta groga de tirants pel menjador, cantant a tot drap com només tu i jo sabem que sol fer. I d'aquí ja no ens mourà ningú. Quedarem separats en quietuds diferents, congelats, encantats. Només tu tens potestat sobre nosaltres, tu pots seguir llegint. Ja veig que no aconseguixo convèncer-te. Tens coses a fer i salvar-me no n'és una.

Després de més de vuit-centes pàgines potser és normal que ja no em quedi res a dir (potser has notat que les últimes dues-centes eren inútils, innecessàries, palla; els crítics el deuen haver deixat ben verd). Si com a mínim poguéssim establir un diàleg com Déu mana! Almenys sabria quin tipus de final donar-te, si em diguessis quins t'agraden. Un final obert, un de pessimista, feliç o imprevisible. A la merda, l'autor creador dels collons! Jo escriuria el meu propi final. Almenys seria un final digne, jo n'hauria sigut l'amo. Ni tan sols tu tindries importància.

Reconeguem-ho: l'autor hauria pogut tenir el detall de matar-me. Hauria estat desagradable, m'imagino. Però, com a mínim, seria millor. Coneixent-me és evident que jo tot sol no tinc el valor de suïcidar-me. Podria haver fet que

la meva exdona vingués amb un revòlver i em disparés per l'esquena. Dic per l'esquena no pas perquè sigui covarda, pobra Rose, al contrari: sempre ha actuat d'una manera estrictament coratjosa, durant tota la novel·la. Però preferiria que em disparés per l'esquena perquè d'aquesta manera jo no sabria mai qui em mata. Moriria, i quedaria sumit en la mort, en espera que la següent persona que es decidís a llegir el llibre l'agafés i tornés a començar tot, i jo em tornaria a trobar en aquella escena de la primera pàgina, en què la Rose m'allarga la clau del cotxe i em diu "decideix", amb aquell to que la fa segura d'ella mateixa. I jo he de prendre la decisió més important de la meua vida.

També podria haver fet que morís en un accident. Ofegat al llac; un tall de digestió. Que un pescador em trobés flotant, amb la cara dins l'aigua i la samarreta inflada com un globus. O que ningú no em trobés, així estalviem patiment: la Rose segueix pensant que sóc un fill de puta i la Cloe encara creu que estic a punt d'arribar a casa. Final del llibre i tornem a començar. «Decideix», va dir-me la Rose amb aquell to que la fa segura d'ella mateixa, mentre m'allargava la clau del cotxe i jo tenia la mà tremolosa.»

Fet i fet, això del llac és tètric. L'autor hauria pogut, si no, acabar la maleïda història amb una frase del tipus "i van passar els anys, tots van envellir, el temps s'acumulava dins les arrugues de les seves cares i, un dia, el vell va morir dolçament, a la seva butaca, amb una xocolatina a mig desfer a la boca". Fi.

Potser no t'hauria agradat aquest final insípid, però deu estar bé morir dolçament, no necessito extravagàncies. Però, què hi farem? La realitat és una altra: ara tu tancaràs el llibre i jo a dins. Com si m'enterressis en vida. És esgarriós.

Quedaré pensant eternament per aquests camins mentre la Cloe canta infinitament dins de casa. El creador hauria pogut, almenys, estalviar-se el detall de fer-me pensar mentre passejo. Pensar és cansat, sovint, inútil, i molts cops, dolorós; jo preferiria limitar-me a cantar, com ella. Però suposo que encara li hauria d'estar agraït per haver escrit que avui faci sol i s'acosti l'estiu. Aquesta mateixa situació, una nit plujosa d'hivern, seria inaguantable.

Espera! Ja plegues? No... Queda't una mica més. Llegeix-me més. No vols rellegir la novel·la? No t'ha agradat prou, massa empallegosa, creus? Potser podries repassar alguna escena, per corroborar la teva opinió. Només un passatge de no res, algun diàleg que et fes gràcia!

Està bé. Almenys m'has llegit fins aquí. Sé què faràs.

No ets una mala persona. No pateixis. T'ho posaré fàcil, sé acceptar una derrota, fins i tot puc dir-te que hi tinc la mà trencada. Seguiré caminant tranquil·lament cap allà, per aquest camí. Miraré l'horitzó i avançaré lentament, així, ho veus? M'agafo les mans darrere l'esquena i reflexiono sobre la meua vida, el poc que me'n queda, tot el que ha estat escrit, mentre espero el punt final que s'acosta. Les herbes em fan pessigolles als turmells, duc uns mitjons que se m'escorren dins les sabates, com si tinguessin fred o com si les sabates tinguessin gana, i ja he deixat d'estirar-me'ls amunt. Miro enlaire perquè la brisa pugui fregar-me el coll i, de passada, veig el cel blau brillant sobre meu. Només un núvol blanc, que de tan blanc em fa estrènyer els ulls en una ganyota, trenca aquest color del cel. Té una forma allargassada, el núvol, i alhora una textura arrodonida. Tot i que no canvia gaire de forma, perquè no deu bufar-hi el vent, a poc a poc va adoptant el contorn d'un conill

gegant o, si més no, el que jo em figuro que és un conill, perquè, en realitat, l'únic que faig buscant forma al núvol és mirar de desviar el meu pensament. Ara fins i tot puc veure com un solc ombrívol li fa d'ull.

UN CONTE RUS

Meritxell Guitart Andreu

És la meva granota, que ve dins la seva capseta.

Conte popular rus

Feia dies que girava pel món i em preguntava si tenia cap sentit, perquè no sabia exactament què buscava ni qui m'esperava al final del camí, quan vaig baixar del petit i atrotinat autobús. En aquell moment l'aigua s'havia apoderat de Suzdal, una de les joies de l'anomenat Anell d'Or rus, un conjunt de ciutats medievals del nord-est de Moscou que havia tingut un important paper en la història i la cultura del país. Plovia a bots i barrals i semblava que l'aigua volgués esborrar els carrers i els edificis d'una població que no aconseguia distingir entre la cortina d'aigua que em queia al damunt. Arreberat sota la marquesina d'una església escrostonada, em va semblar sentir el roc-roc d'una granota de conte. Una noia molt amable em va aconseguir un taxi que em va deixar just davant la porta del *bed & breakfast* que tenia reservat. Vaig deixar les sabates a l'escala, on ja n'hi havia una bona col·lecció, i una mestressa de galtes vermelles i somriure fàcil em va convidar a un te i a quatre galetes. Tan bon punt la pluja va amainar, vaig

sortir a explorar la ciutat, que, curiosament, celebrava en aquells dies el Festival del Cogombre.

Des del carrer de casetes de fusta de tots els colors veia de lluny els bulbs de les cúpules de les esglésies i monestirs que, ja feia uns quants segles, havien convertit la ciutat de Suzdal en un centre religiós d'importància cabdal. Caminava per la vora d'un carrer on de tant en tant hi havia alguna casa de fusta i no hi havia voreres. Un pontet travessava el riu verd de plantes aquàtiques i, darrere, el blanc de les parets d'un monestir o una església feia que semblés que havia entrat en una vila de conte de fades. Petites cúpules negres a una banda del carrer i el blau intens i les estrelles daurades de la cúpula del Kremlin, que treien el cap i tornaven a amagar-se de seguida rere els petits turons de la ciutat. De tant en tant, el rauc d'una granoteta trencava el silenci i jo em preguntava si era la mateixa granota que havia sentit cantar abans o potser era aquella de la rondalla que, atrapada per una fletxa màgica, s'havia casat per atzar amb el fill petit d'un tsar. La pluja ho havia deixat tot net com una patena i l'herba tornava a brillar amb els raigs de sol de nou recuperats.

A la mateixa plaça on m'havia aixoplugat quan havia baixat de l'autobús, un mercat d'artesanies havia aparegut després de la pluja. Hi havia molta gent i el més interessant eren les petites parades de les senyores que venien tota mena de cogombres, raves, pastanagues, alls, cebes i fruites vermelles. Hi havia cogombres grossos i cogombres petits encabits en pots de vidre o olles soperes i conservats en vinagre. Cistells, balances que semblaven d'altres temps i dones amb mocadors al cap que anunciaven els productes de l'hort s'agrupaven ran de l'església blanca amb el cam-

panar escantellat de cúpula platejada i davant les arcades comercials construïdes a començaments del segle XIX.

Seguia la gent que s'entretenia mirant i comprant a les paradetes. Caminava cap allà on semblava que hi havia la festa i aviat em vaig trobar més jardins, més esglésies i una filera de carruatges decorats que acabaven de convidar-me a entrar en una mena d'àlbum il·lustrat dels que havia llegit de petit i explicaven històries de prínceps que vivien en països coberts per la neu i havien de rescatar de la mort princeses convertides en granotes. De seguida, a més, van aparèixer una altra vegada, ara clares i belles, les cúpules blaves amb estrelles daurades del Kremlin, construït al segle XI, que havia acollit els grans prínceps de Suzdal i Vladimir. Just al darrere, a més, vaig descobrir una església de fusta que contrastava amb el blanc de les parets del Kremlin i amb el verd dels prats i turons que amagaven el poble.

El sol anava baixant i m'oferia una imatge bucòlica de l'indret. El paisatge era preciós. El riu, la verdor, el blau, el blanc, la fusta marró encara molla, les cúpules daurades, blaves, negres; els campanars blancs, vermellosos i grocs... Tot plegat, una aquarel·la en el meu àlbum il·lustrat. L'aigua s'havia dissolt en milers de pigments i em retornava vestida de colors i sons de granotes raucant al capvespre.

A mesura que el sol es diluïa entre el paisatge rural, els paradistes de la festa del cogombre anaven recollint i entaforant tot allò que no havien pogut vendre dins de cotxes i furgonetes una mica atrotinats. Semblava, però, que la festa no s'havia acabat del tot, perquè encara sentia música a l'altra banda del riu Kamenka. Vaig traspasar per una passarel·la de fusta que acabava de convertir l'indret en

una antiga falla russa. L'aigua a penes es movia, reflectia el campanar i la cúpula d'una de les moltes esglésies de la població i gronxava nenúfars grocs que anaven a la deriva. La cúpula blava i estrellada del Kremlin quedava ara a l'altra banda del riu i la música m'arribava cada vegada amb més força a les orelles.

Seguia el riu i la música fins que em vaig trobar una placeta guarnida amb banderoles de colors i potents altaveus. Ningú, però, no ballava, tret d'un nen d'uns deu anys. Talment un saltimbanqui, era aplaudit per tots els qui ens el miràvem. M'hi vaig quedar una estona, però després vaig seguir riu enllà per tornar al centre d'esglésies i cases baixes. Pel camí em van sorprendre els crits d'un grup d'amics que es llançaven al riu agafats d'una corda igual que russos tarzans esblanqueïts. L'aigua devia ser freda, si tenim en compte els crits que feien quan hi queien fent un gran patatxap.

De tant en tant, rere un recolze del camí, tornava a aparèixer el Kremlin, sempre magnífic, alçant-se contra la fosca, que anava esborrant els encontorns de les cases i el paisatge. A les vuit vaig entrar a sopar en un petit restaurant del centre. Era acollidor i ple de gent que ja feia les postres. Vaig demanar un tall de porc amb formatge i prunes. Me'l van servir acompanyat d'amanida de col i de patates al forn. Havent sopat, vaig agafar el camí de tornada a casa. Era lluny i la foscor i el silenci havien convertit Suzdal en una mena de laberint. Vaig fer unes quantes voltes per carrers de casetes de colors sense trobar la meua. Dotze mil habitants s'amagaven en un espai rural sense trencar-ne l'harmonia, la qual cosa jugava en contra de la

lògica urbanística. Finalment, però, vaig acabar trobant la casa blava que buscava.

L'endemà es va llevar plovent amb un cel que semblava que m'hagués de caure al damunt. Per esmorzar, la mestressa em va fer uns *blinis* boníssims acompanyats amb *smetana*, una mena de nata agra. També em va servir tomàquets i cogombres del seu hort. Mentre esmorzava, ella continuava fent un *blinis* rere l'altre en una paella que els donava la forma rodona que els antics precristians associaven al sol que arribava després d'un hivern de neu i fred. Encantat mirant per la finestra, on hi havia quinze o vint gotes que assenyalaven que a fora plovia, em va semblar veure saltar una granoteta verda que brillava com devia fer-ho la princesa Basilissa quan va aparèixer al sopar que el tsar organitzava per als seus fills i les seves nores. Aquell dia havia abandonat la forma de granota i no es presentava dins una capseta, sinó en un carruatge, com corresponia a una bella i jove dama.

No plovia gaire fort quan vaig sortir per anar al monestir de Sant Eutimi, una de les joies de Suzdal. No era gaire lluny, però havia de travessar altra vegada el riu Kamenka i enfilar-me cap a les parets emmurallades del recinte religiós construït al segle XIV. El riu era ple de nenúfars, les gotes feien dibuixos a l'aigua i una família d'ànecs reposava sobre un tronc i pretenia confondre's amb el paisatge. El roc-roc d'una granota tornava a explicar-me la rondalla d'aquella princesa llesta i bonica a qui el seu marit havia llançat el vestit de granota al foc. Les muralles i les torres de maó vermell havien estat erigides al segle XVII per protegir una de les entrades de la ciutat i també datava d'aquesta època la catedral de la Transfiguració del Salvador, que treia el

cap i retallava el perfil de les seves sis cúpules verdes i una de daurada en el gris d'aquell dia de pluja.

El monestir de Sant Eutimi, que forma part del complex declarat Patrimoni de la Humanitat anomenat Monuments Blancs de Vladimir i Suzdal, està format per diversos edificis que contenen col·leccions de llibres antics, joies i ornaments religiosos, a més de les habituals icones de fusta. Anava fent ruixats de forma intermitent i havia d'anar entrant i sortint dels edificis per resguardar-me una mica de la pluja. Els jardins eren plens de flors, les cúpules donaven color a tanta grisor i aviat va començar a sonar el campanar de la catedral, un edifici blanc i vermellós que s'alçava amb una forma rectangular uns quants metres davant de la catedral. Eren les onze en punt i un grup de turistes russos amb paraigües de tots colors es va aturar just al costat de la torre per escoltar el concert de carilló que cada hora el monestir oferia a la ciutat. Vaig continuar resseguint les muralles i em vaig topar amb un fantàstic espai verd tot vestit de pomers carregats de pomes encara verdes i un petit hort d'herbes aromàtiques.

Des del turonet on hi havia el monestir de Sant Eutimi es veia el convent de la Intercessió. Fundat l'any 1364, va ser concebut com el lloc d'exili de les mullers repudiades pels tsars. Plovia fort quan vaig travessar de nou el petit riu Kamenka, però ja amainava en el moment en què vaig creuar els murs blancs del convent. El jardí estava molt ben cuidat i es mostrava florit als pocs visitants que hi passejàvem. L'església em va semblar més bonica de fora, amb les seves cúpules i bulbs, que de dins. El recinte es completava amb tot de casetes de fusta, que eren les es-

tances de les monges, que ara feia uns quants anys havien tornat, un cop deixat enrere el període soviètic.

Aquelles flors, ara molles de pluja i que intentaven canviar els colors d'un dia gris, eren parentes d'aquelles que havien vist com es passejava per aquest mateix indret Solomònia Saburova, la primera esposa de Basili III. L'any 1520 la seva suposada infertilitat la va tancar entre aquestes parets. La història, però, explica que finalment va quedar embarassada, però ja era massa tard i el divorci ja estava en marxa. Tement les rivalitats que el fill podia patir dels germans que Basili pogués tenir amb la seva nova muller, Solomònia va fer creure a tothom que el nen havia nascut mort i va celebrar fins i tot un enterrament fals. Segurament, l'hereu va fer sort essent adoptat i allunyat de la vida a palau, si tenim en compte que el seu germà va ser el conegut com Ivan el Terrible. Les parets poc fortificades del convent deixaven veure la silueta d'altres edificis religiosos en el gris d'aquell matí i jo pensava en la fina línia que separa la història de la llegenda. Feia pocs dies havia llegit que l'any 1934 la petita tomba del costat de la de Solomònia havia estat excavada i havien aparegut unes robetes de criatura del segle XVI farcides de llana, però sense cap os que justificués que allà s'hi hagués enterrat mai ningú. Suzdal tenia, doncs, els seus secrets i els mantenia tancats en pany i clau en una cripta de l'església del convent de la Intercessió que no es podia visitar. Qui sap si Solomònia havia arribat un dia de pluja i coneixia el conte del fill d'un tsar que havia estat condemnat a errar pel món calçant botes de ferro fins a recuperar la seva estimada, que havia fugit per la finestra transformada ara en un cigne blanc.

El cel es va anar enfosquint i aviat va ser tan negre com el so dels trons que s'acostaven. Les primeres gotes, només tres o quatre, van quedar dibuixades a l'asfalt del carrer just abans que esclatés una tempesta tan o més forta que la del dia abans. Els carrers es van anar enfangant i omplint de bassals que emmirallaven la meva estada a Suzdal. I entre l'estrèpit d'aquells núvols foscos i la música dels milers de gotes xocant contra el terra, em va semblar sentir el raucar d'una granoteta de pluja que m'encoratjava a seguir girant pel món fins a haver fet servir almenys tres parells de botes de ferro.

EL PASSEJANT DE SCHÖNBRUNN

Eduard Batlle Pomar

S'escampa un so brillant i metàl·lic: el dring d'una campaneta. El ressò s'esvaeix per l'aire. Com les volutes de fum que emana la pipa d'un fumador assegut en un banc que el solell de primavera escalfa lleugerament, com si no gosés destorbar-lo. L'home no s'immuta pel so de la campaneta. Sap perfectament de què es tracta i de quin lloc prové, ja que en alguna ocasió ell mateix ha pogut recórrer l'embull de passadissos i atzucacs que conformen el gran laberint, que premia els aventurers que el resolen amb el privilegi de trencar l'harmonios silenci que impera als jardins del palau de Schönbrunn.

Tanmateix, n'hi ha hagut prou amb la burxa del so perquè l'home abandoni la reflexió en què es trobava capficat. Així, decideix estirar les cames i passejar per la gran avinguda que travessa els jardins, en direcció a la sumptuosa Glo-riette. A dreta i esquerra, els parterres es mostren ufanosos i plens. Si l'home pogués enlairar-se com un ocell, percebria que l'entramat de camins que delimiten el contorn dels parterres formen el perfil d'una estrella. I somriuria. Però

els ulls no poden anar més amunt del metre setanta-tres d'alçada des d'on són capaços d'observar la força de la vida que impulsa de sota terra cada flor, tots i cadascun dels brins d'herba. Les fileres de begònies i pensaments dibuixen filigranes precises: geometries lineals, simetries compostes per l'alternança equilibrada dels colors vermell i blanc, que remetent a l'estirp nobiliària dels Habsburg. L'home considera que el valor fonamental que inspira la configuració d'aquests jardins és la magnificència, que no és res més que una expressió moral i estètica de la grandesa del poder aristocràtic. Tot transmet puixança vital, començant per la pròpia energia de la naturalesa quan arriba la primavera. Aquesta puixança s'alia amb les dimensions de les fonts, les construccions i la infinita prodigalitat d'espècies botàniques. La grandesa, conclou l'home, podria ser un bon tema per escriure un poema.

Habitualment, l'home no continua el passeig per l'àmplia avinguda terrosa on s'agombolen les multituds els dies de festa, sinó que es dirigeix a la font de Neptú fent marrada per un sender ombrívol, que parteix d'una de les fonts de les Nàiades. El caminet és gairebé cobert per les branques enllaçades dels xiprers que el conformen. Quan avança, a poc a poc, sota la volta fosca, sent la placidesa dels solitaris quan tenen la certesa que no són observats. A mesura que camina, la claror de la sortida va esvaint l'estat de reserva, d'absència de pertorbació de l'home, que, finalment, desemboca als peus d'un obelisc dret i rígid. Tot observant-lo, li ha agafat per pensar que no creu gens ni mica en la psicoanàlisi, que sembla que porti tothom de corcoll a Viena. L'home pensa que el tal doctor Freud fa l'aspecte d'un quincallaire de fira, un xerraire entabanador

que distreu el poble de la realitat bàsica, sempre material, de la vida. No obstant això, no pot deixar de sentir-se intrigat per saber què en diria, l'home de moda a la ciutat, de la impressió que sempre li causa la imatge de l'obelisc.

La font de Neptú està encapçalada per una escultura que representa aquest déu de la mitologia grega: enarborava un trident amb el braç dret, mentre regeix un carro tirat per dofins que solca les onades, de les quals sorgeixen éssers fantàstics, com tritons, nimfes i sirenes. A l'home li agrada el poder i la força que transmet l'escultura del déu. El borbolleig dels brolladors de la font emet una simfonia regular i monòtona. Parelles joves resten meravellades davant el magnífic conjunt. N'hi ha que juguen a esquitxar-se. D'altres, assegudes als bancs propers, s'acaronen i es besen. L'home sent una certa repulsió per l'amor romàntic. El considera un producte burgès. Però no pot deixar de pensar que l'amor que sentia per la seva Kàtia era ben autèntic. Qui sap si no serien com aquelles parelles ensucrades, si ella no hagués mort tan jove! L'home decideix aturar la pressió que comença a notar al pit, i enfila un corriol que zigzagueja i mena al capdamunt del pujollet on hi ha l'edifici de la Gloriette.

Quan hi ha arribat, no l'ha sorprès gens ni mica la sensació contradictòria que l'envaeix. No pot evitar deixar-se endur per l'abassegament de la construcció, de la riquesa que representa. L'embriaga la perspectiva que des del cim de l'escalinata s'obté del palau de Schönbrunn, en primer pla, i de la ciutat de Viena, estesa al fons. És una escenografia en què predominen les línies horitzontals amb la breu espurna d'algun campanar o la torratxa d'un palauet. Però també és cert que la Gloriette, amb l'àliga bicèfala que

l'encimbella, les balustrades barroques i els grans finestrals, és la màxima expressió de la repressió a què una minoria propietària històricament ha sotmès la majoria del poble treballador. La part racional i calculadora del jove rebutja profundament les expressions de la burgesia i l'aristocràcia. Però aquesta part conviu amb una altra d'emocional i irracional que se sent atreta pel magnetisme estrany que irradia el conjunt de Schönbrunn. Per això l'home, que de moment considera el seu conflicte intern irresoluble, ha trobat en els passejos pels jardins imperials un estímul per a la reflexió intel·lectual, alhora que un gaudi estètic que actua com a bàlsam per apaivagar l'angúnia de l'exili.

Seguidament, l'home descendeix del monticle per un viarany vorejat de primules grogues i blanques, en direcció al jardí botànic. Algú com ell, a qui entusiasmen les flors i plantes, difícilment pot imaginar res de més bell que el jardí botànic de Schönbrunn a la primavera. Si fos creient, estaria temptat de comparar el jardí amb el paradís que els espera, als bons fidels. Però no n'és pas, de creient. El paradís són aquelles peònies concretes, els iris i crisantems, liles i malves que s'ofereixen pertot arreu. Pensa que, per desgràcia, ningú no pot triar on vol néixer, ni quan, ni de qui. Si ell pogués, hauria escollit un país càlid, ric en vegetació i aigua, una família que no l'hagués maltractat, un pare sensible i atent, en lloc d'un sabater alcohòlic que purgava les frustracions d'una vida mísera picant l'esquena del petit Iossif amb una vara d'avellaner. Si els temps fossin uns altres, hauria estat jardiner o hauria estudiat per botànic. Hauria navegat als mars del sud, a la recerca d'espècies vegetals desconegudes, les quals batejaria amb el seu nom. La realitat, però, imposa temps de lluita i

clandestinitat, el repte gegantí de bastir un món nou un cop sigui enderrocat el vell i decrepit ordre.

L'home dóna per finalitzat el seu passeig. Decideix que tornarà al pis llòbrec i tosc, on és acollit per bons compatriotes, i dedicarà el vespre a revisar l'esborrany de l'obra que ha anat escrivint al llarg dels darrers mesos. De camí a la porta de Hietzinger, passa vora l'imponent hivernacle de la Casa de les Palmeres, on encara creix la palmera de l'emperadriu Sissí. L'home creu que l'admiració que susciten les nissagues aristocràtiques no és res més que una manifestació de l'alienació del poble. La desgràcia vital de la jove emperadriu mai no ha generat en l'esperit del passejant cap mena de compassió. ¿I com podria ser, quan totes les cases reials es tracten com a germanes, incloent-hi també els Romanov, els botxins del poble rus, i formen aliances i s'ajuden per sufocar i aixafar la lluita obrera per la justícia i la igualtat a tot Europa? No. Definitivament, un nou ordre haurà de ser instaurat, en què els aristòcrates siguin només un record tenebrós del passat. I ell sap que el seu sacrifici en forma d'exili, de viure en fugida perpètua, serà compensat en els anys que han de venir, quan el seu nom s'inscrigui en lletres daurades en els llibres d'història.

Amb pas decidit, saluda amb un breu toc de l'ala del barret un jove escardalenc curt de bigotis, amb qui ha coincidit altres vegades davant la Casa de les Palmeres. En els ulls del noi s'endevina una personalitat forta. Mai no s'han dit res, encara. És l'habitud de trobar-se al mateix lloc la que imposa la formalitat de la breu salutació. L'home pensa que un dia es decidirà a parlar-hi, buscant qualsevol excusa, algun comentari elogiós de les aquarel·les que aquell xicot compon. Però no avui, perquè, tot observant

l'estructura d'acer i vidre del gran hivernacle, ha pres una decisió important. Ha resultat que el seu nom no constarà com a signatura del llibre que enllesteix. A partir d'aquesta primavera del 1913, ha decidit donar-se a conèixer amb un pseudònim que transmeti la determinació i fermesa de la seva voluntat. A partir d'ara el passejant de Schönbrunn es farà dir com l'acer, Stalin.

L'HIVERN QUE S'APROPA

Cinta Farnós Brull

És mitja tarda quan decideixo sortir a cercar-te, un dia més. La foscor que cau aquestes tardes d'hivern comença a intuir-se quan em poso l'abric ben gruixut i un mocador al coll. Ja ho deus saber, que, quan els anys cauen, el fred se sent diferent, els hiverns es fan més feixucs. Tu també ho deus haver notat. Potser és massa tard, avui, ara que hi penso. Potser has pensat que feia massa humitat per sortir per aquests carrers però em fa l'efecte que queden pocs dies d'aquest clar i jo et vull trobar abans que s'acabin.

Surto del portal i ja sóc a aquest carrer ple d'arbres i floritures, amb galeries i vidrieres acolorides que amaguen, ara i adés, ulls ansiosos de vida sobre els laberints vitals que conformen els carrers i els patis interiors, amors i somnis replegats darrere els vidres modernistes. A les vores, els fanals que abans t'il·luminaven en aquest carrer on m'esperaves, sempre amb la cigarreta als llavis, s'escampen intermitentment congelant el present en trossos d'imatges en blanc i negre, com fotogrames antics, només acolorits per aquestes pampallugues nadalenques tan molestes,

ara presents a tot arreu. Al mig del carrer, taules i cadires amb poc gust ocupen ara les rajoles que xafàvem, riallers i despreocupats, presos de les mans mentre ens arraulíem l'un contra l'altre per evitar el vent d'aquell hivern que s'escolava pels cantons i ens movia a la seva voluntat mentre ens deixàvem portar, juganers i inconscients, apassionats i joves com érem, amb l'únic desig de passar la tarda.

I era per aquest mateix carrer, en què ara sento tant fred, per on els diumenges calorosos, silenciats pel primer sol del matí, baixàvem passejant fins a la platja, on ens estimàvem i arrebossàvem de sal i sorra, banyats per aquest Mediterrani assossegat i càlid, farcit de criatures i soroll, d'on eixíem plens de felicitat i goig, més bruns i, si es pot, més apassionats, abans de tornar a casa, retrobar-nos al llit i sortir-ne passada la mitja tarda, amb una gana feroç, que calmàvem menjant qualsevol cosa a la tauleta de la cuina.

I ara enfilo aquest que és el nostre carrer i m'arracono contra un portal, des d'on aixeco la vista cap a aquell balcó de baranes amb filagarses de ferro que encara hi ha, i cerco el nostre molinet de colors, que giravoltava amb la força del vent. No em costa intuir-m'hi, de bon matí, obrint els porticons blancs que grinyolen i sentint la primera glopada d'aire fresc d'un nou dia mentre tu encara jeus al llit, quiet i distant, probablement endormiscat, mentre albiro la ciutat en les primeres hores del nou dia. Em refaig d'aquesta imatge teva, que em comença a despertar el llagrimall, i continuo caminant, encara, per aquest carrer dels records. I el vent que abans voltejava el molinet del balcó i em revifava a primera hora del matí torna a aparèixer, m'empeny cap a la cantonada i desperta el record dels carrers tenyits de colors de tardor i fulles caigudes, del nostre passeig de

cada dia entre la gentada que discorre amb presses pels carrers de la ciutat, ara una mica més apaivagada en caure la tarda. I en arribar a la rambla, ens imagino rient i xerrant, sempre del bracet, perdent-nos per aquests carrers del barri amb l'olfacte pudit i els sentits embafats de les olors que se'n desprenen i que ara sento encara amb una fortor reconfortant, ja que és el primer dels records que ha perdurat fins avui, inamovible amb el temps.

I és mentre refaig aquest camí, tantes vegades compartit, que ens cerco, perquè, valga'm Déu!, alguna cosa n'ha d'haver quedat, de nosaltres dos, impregnada a les llambordes poroses d'aquests carrerons i places convertits en escenaris d'altres que també els fan seus i que els voldran recordar quan ja no quedi ni una engruna del nosaltres de la seva història; quan un dels dos trobi a faltar els dies distesos i alegres entre els carrers d'aquesta ciutat que es van fer seva i que també fou nostra, i que ara és de molts altres més. I m'entristeix pensar que la ciutat no ens recorda, que les nostres passes i les nostres converses no l'han modificada, que els altres nosaltres continuaran tenint balcons amb molinets de colors que giravolten, que els carrers s'emplenaran d'amants que es creuran protagonistes d'aquest escenaris forjats a còpia d'anys i lluites, que la tardor continuarà apareixent per deixar enrere la sorra de la platja dels cossos dels amants i les fulles continuaran cobrint els carrers de la ciutat. Que la pudor del barri donarà lloc a dolces olors de caramels i gelats per a turistes que caminaran pels escenaris del nosaltres aliens a la nostres velles passes i al nostre destí. Potser, al cap i a la fi, tu i jo no som els primers a ser oblidats. Potser només formem part dels molts altres que ho han estat per deixar pas a altres. Pot-

ser, com l'olor que ha perdurat, només se'ns podrà intuir suaument, evaporats entre les aromes que ara conflueixen en aquests espais.

Però encara m'entristeix més que siguis tu qui no ens recordis, que siguis tu qui no hakis aparegut entre aquests carrers, on jo et cerco insistentment, que ens esbrino, que busco si queda alguna engruna de nosaltres i del que vam ser. D'aquella parella jove i bruna, apassionada i despreocupada, que ara no veig enlloc. I, de cop, m'entra una frescor com d'esgarrifança, com aquell fred dels primers dies de tardor que, encara afeblit, es cala a la pell a poc a poc. Potser una xocolata calenta em reconfortarà, com les que preniem tu i jo, te'n recordes? I, en agafar aquest got, és quan em fixo en les meves mans, rugoses i seques, i penso què en deu quedar, d'aquelles mans joves i perfilades amb què em tocaves i que entrellaçàvem tot passejant per aquests carrers, que ara m'han fatigat i m'han carregat de solitud.

Engoleixo aquesta xocolata, que ara sento més amarga que adés, i surto al fred del carrer, perquè ja he vist clar que avui tampoc no et trobaré, que potser sí que feia massa humitat per sortir a cercar-nos o que potser és cert que mai no tornaràs a aparèixer; que tu i jo no hem deixat empremta tret de la que hem deixat als nostres cossos. Amb aquest pensament em deixo emportar, carrer amunt, arrossegada pel vent que temps enllà ens mogué a tots dos, que ara m'espenteja, lleugera com em trobo, i em mou per aquest lloc que ara sento desconegut, sorollós i sufocant. I ja no et cerco a tu, sinó a mi, perquè ara sento que m'he perdut entre aquest mar de records i carrers compartits primer amb tu i ara amb el teu record.

Em sento lleugera, gairebé etèria; deu ser la munió de gent que em transporta de tornada per aquest carrer de façanes florejadades i vidres de colors, que m'allibera i em converteix en res més que una dona amb un rumb, exonerada del pes dels records i de la feixuga càrrega de buscar-nos i recordar-nos.

Al cap i a la fi, potser no hauria de lluitar contra l'oblit. Potser em serà bo no recordar que hi va haver un tu i jo; o que fa temps va existir el nosaltres que es passejava per aquests carrers i que compartia un balcó de ferro forjat. Potser, a la fi, també em serà profitós que la ciutat no ens recordi i que no haguem estat res memorable per a tota aquesta gent que ara m'empeny, involuntària i vaporosa, carrer amunt. Potser aquesta lleugeresa que sento quan deixo de recordar-nos em farà bé que es converteixi en persistent amb la malaltia. Potser fins i tot oblidaré que la memòria se m'escola i deixaré, per fi, de sentir que hi ha alguna cosa que he de cercar abans no deixi de recordar, abans que l'hivern m'arribi del tot.

ÍNDIX

Cosins llunyans	7
<i>Pau Berenguer Soriano</i>	
La residència.....	15
<i>Marta Salinas</i>	
Foc creuat.....	23
<i>Josep M. Palau i Garrabou</i>	
Manuscrit trobat a Montsegur	29
<i>Ivan Carbonell i Iglesias</i>	
Joc de reis.....	37
<i>Toni Arencón i Arias</i>	
El meu Djimas	45
<i>Ester Farran Nacher</i>	
Converses de rial de la Coma d'en Sala.....	51
<i>Rafel Mollar i Gumbau</i>	

La butaca.....	61
<i>Xavier Serra Guasch</i>	
Magma.....	67
<i>Assum Guardiola i Pujol</i>	
Porpra	75
<i>Eduard Vidal</i>	
Llacuna	81
<i>Daniel Recasens Salvador</i>	
La súplica	89
<i>Núria Curcoll Vallès</i>	
Un conte rus	97
<i>Meritxell Guitart Andreu</i>	
El passejant de Schönbrunn.....	105
<i>Eduard Batlle Pomar</i>	
L'hivern que s'apropa.....	111
<i>Cinta Farnós Brull</i>	